

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Філологічний факультет
Кафедра історії та культури української мови

**ДИТЯЧІ ВАРІАНТИ ОСОБОВИХ ІМЕН
СЕЛА ІВАНІВЦІ ДНІСТРОВСЬКОГО РАЙОНУ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконала:

здобувачка 602 групи
спеціальності 035 Філологія,
ОПП Українська мова
та література

Сушкевич Ангеліна Олександрівна.

Науковий керівник: докт. філол. наук,
проф. Колесник Н.С.

Рецензент _____

До захисту допущено

на засіданні кафедри

протокол № _____ від _____ 2023 р.

Зав. кафедрою _____ проф. Колесник Н.С.

Чернівці – 2023

АНОТАЦІЯ

Сушкевич А.О. Дитячі варіанти особових імен села Іванівці Дністровського району Чернівецької області: кваліфікаційна робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «035.01 «Філологія (українська мова та література)». – На правах рукопису. – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України, Чернівці, 2023.

Магістерська робота присвячена дослідженню та аналізу дитячих варіантів особових імен села Іванівці Дністровського району Чернівецької області періоду 1992 – 2022 рр. У роботі визначено особливості дитячих форм імен у системі українських неофіційних найменувань, зафіксовано й систематизовано дитячі найменування села Іванівці Дністровського району Чернівецької області, описано способи їх творення, простежено частотність використання суфіксів, що беруть участь у творенні дитячих варіантів імен.

У роботі вперше введено в науковий обіг, проаналізовано зібраний власноруч багатий фактичний матеріал. Неофіційні, чи дитячі варіанти особових імен виконують специфічні функції ідентифікації й диференціації членів окремого антропонімного мікроколективу. Їх вибір залежить від мовленнєвої ситуації, віку комунікантів, їхнього соціального стану, антропонімійних та діалектних особливостей території. На основі проведеного із використання описового методу та прийомів зіставлення та кількісних підрахунків аналізу можемо констатувати, що дитячі форми імен творяться трьома способами: додаванням суфікса до основи повного імені; додаванням суфікса до основи усіченої форми імені; способом усічення.

Одержані результати можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях народно-побутової антропонімії. Фактичний матеріал та результати роботи можуть бути залучені до позакласної роботи з учнями в загальноосвітніх закладах та у вищих навчальних закладах під час читання спецкурсів з української антропоніміки.

Ключові слова: *ономастика, антропонімія, дитячі варіанти особових імен, структурно-словотвірний аналіз.*

ABSTRACT

Sushkevich A.O. Children's variants of personal names of the village of Ivanivtsi, Dnistrovsky district, Chernivtsi region: qualifying work for obtaining the second (master's) level of higher education in the specialty "035.01 "Philology (Ukrainian language and literature)". - On the rights of the manuscript. – Chernivtsi National University named after Yury Fedkovich, Ministry of Education and Science of Ukraine, Chernivtsi, 2023.

The master's work is dedicated to the research and analysis of children's personal name variants of the village of Ivanivtsi, Dnistrovsky district, Chernivtsi region, in the period 1992-2022. The work identifies the peculiarities of children's forms of names in the system of Ukrainian unofficial names, recorded and systematized children's names of the village of Ivanivtsi, Dnistrovsky district, Chernivtsi region, and described their methods creation, the frequency of use of suffixes involved in the creation of children's name variants was traced.

In the work, for the first time, the rich factual material collected by oneself was introduced into scientific circulation and analyzed. Unofficial or children's variants of personal names perform specific functions of identification and differentiation of members of a separate anthroponymic micro-collective. Their choice depends on the speech situation, the age of the communicators, their social status, anthroponymic and dialectal features of the territory. On the basis of the analysis carried out using the descriptive method and methods of comparison and quantitative calculations, we can state that children's names are created in three ways: by adding a suffix to the base of the full name; adding a suffix to the base of the truncated form of the name; by the method of truncation.

The obtained results can be used in further scientific studies of folk anthroponymy. The actual material and results of the work can be involved in extracurricular work with students in general educational institutions and in higher educational institutions during the reading of special courses on Ukrainian anthroponymics.

Key words: *onomastics, anthroponymy, children's variants of personal names, structural and lexical analysis.*

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дата

Підпис

Заява

Студентка _____

Номер студентської книжки:

Я заявляю, що наукова

робота: _____

1) Була підготовлена виключно мною, * і:

А. Не порушує авторські права третіх осіб у відповідність із законом про авторське право.

Б. Повністю або частково була використана в якості основи для отримання диплому про вищу освіту або наукового ступеня мною чи іншою особою.

2) Крім того, я заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи збігається з друкованою.

Даною заявою я підтверджую, що була проінформована про права та обов'язки студентки Університету, про правила, що стосуються перевірки оригінальності наукових робіт. Тому я заявляю, що я згідна на обробку моїх письмових робіт у відповідності з антиплагіатними процедурами Університету, а також на архівування цих робіт в базі даних інтернет системи UNICHECK згідно з антиплагіатними правилами і процедурами Університету.

Я також свідомо того, що у випадку, якщо робота написана мною, за рішенням Комісії університету буде містити факти, які суперечать умовам зазначеним у цій заяві, або, якщо коефіцієнти виходять за межі гранично допустимих норм (згідно Додатку 1), робота буде повернута на доопрацювання.

Дата

Підпис

*Беручи до уваги істотний внесок з боку керівника наукової роботи.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНТРОПОНІМІЇ ЯК ГАЛУЗІ МОВОЗНАВСТВА.....	12
1.1. Вектори досліджень сучасної антропонімії.....	12
1.2. Категорія особового імені.....	23
Висновки до розділу 1.....	33
Розділ 2. ДИТЯЧІ ІМЕНА У СИСТЕМІ НЕОФІЦІЙНИХ НАЙМЕНУВАНЬ.....	35
2.1. Структура й функціонування неофіційних найменувань.....	35

2.2. Соціолінгвістичні аспекти вивчення варіантів дитячих найменувань.....	43
Висновки до розділу 2.....	47
Розділ 3. ВАРІАНТИ ДИТЯЧИХ НАЙМЕНУВАНЬ СЕЛА ІВАНІВЦІ ДНІСТРОВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	48
3.1. Варіанти дитячих чоловічих імен.....	48
3.2. Варіанти дитячих жіночих імен.....	51
Висновки до розділу 3.....	57
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	63
ДОДАТОК.....	73

ВСТУП

Різні проблеми ономастики, антропоніміки зокрема, здавна перебували в колі дослідницьких зацікавлень багатьох науковців. Чільне місце в лексичному арсеналі сучасної української мови посідають власні особові імена, які, за влучним визначенням А. П. Коваль, становлять часточки «історії кожного народу. У них відображаються вірування, художня творчість народу, його історичні, господарські і культурні зв'язки» [37, с.6].

Як типові номінативні одиниці, власні найменування людей є об'єктом вивчення різних галузей знань: мовознавства, етнографії, історії, естетики, психології, філософії, державного права. Антропонімія як система власних особових назв потребує ґрунтовного вивчення і в теоретичному, і в практичному аспектах. Ця наука відіграє вагомий роль в адміністративно-юридичній практиці, в упорядкуванні засобів ідентифікації населення, у збагаченні національного іменника.

Чималий внесок у розвиток антропоніміки здійснили українські вчені, такі як Г. Аркушин, Л. Белей, Г.Є.Бучко, М.О.Демчук, І.М.Желєзняк, Р.Й.Керста, Л. О. Кравченко, Л. В. Кракалія, Р.І.Осташ, С.Є.Панцьо, Ю. Редько, М.Л.Худаш, П.П.Чучка та ін. Розвідки сучасних ономастів, присвячені регіональним антропоніміконам, дуже часто містять інформацію про варіанти особових імен, але нерідко вона є побіжною. В останні роки з'явилися колективні монографічні дослідження, збірники наукових праць з ономастики, матеріали міжнародних та всеукраїнських ономастичних симпозіумів, нарад і конференцій. Серед найважливіших публікацій останніх десятиліть наукову цінність становлять збірники «Питання історичної ономастики України» (1994), «Ономастика східних слов'ян» (1996), «Слов'янська ономастика» (1998), «Українська ономастика» (1998), у яких міститься чимало важливих розвідок про українські власні назви.

Актуальність теми нашої роботи зумовлена тим, що процеси становлення та еволюції існування людини нерозривно пов'язані зі звичаями й духовною культурою народу, його історією, традиціями. У системі українських власних назв, що формувалася впродовж минулих століть, віддзеркалені різні сторони суспільної, культурної, а зокрема й мовної діяльності народу на різних етапах його розвитку.

До актуальних проблем української лінгвістики належить всебічне дослідження антропонімії, зосібна збір, систематизація й аналіз конкретного антропонімічного матеріалу. Окрім того, на думку мовознавців, об'єктивність вивчення антропонімії передбачає її дослідження у межах певних часових проміжків.

Іменник села Іванівці Дністровського району Чернівецької області поки що не був предметом усебічного наукового дослідження, зокрема зменшено-пестливі варіанти особових імен, використовувані для називання дітей.

Мета роботи – зібрати, систематизувати дитячі варіанти особових імен села Іванівці Дністровського району Чернівецької області 1992 – 2022 рр. та описати їх особливості.

Вказана мета передбачає виконання таких **завдань**:

- опрацювати наукову літературу;
- визначити особливості дитячих форм імен у системі українських неофіційних найменувань;
- максимально зафіксувати дитячі найменування села Іванівці Дністровського району Чернівецької області;
- систематизувати зібраний матеріал;
- описати способи творення дитячих форм чоловічих та жіночих імен;
- простежити частотність вживання суфіксів, що беруть участь у творенні дитячих імен;
- систематизувати суфікси, що додаються до основ повних імен та усічених форм імен;
- простежити особливості творення дитячих імен способом усічення.

Джерельною базою нашого дослідження стали зібрані експедиційним шляхом дитячі варіанти чоловічих та жіночих особових імен села Іванівці Дністровського району Чернівецької області періоду 1992 – 2022 років.

Об'єктом дослідження є дитячі варіанти чоловічих та жіночих особових імен новонароджених села Іванівці у період 1992 – 2022 років.

Предмет дослідження – структурно-словотвірні особливості варіантів дитячих найменувань чоловічих та жіночих особових імен.

Методи дослідження. Досягнення мети й розв'язання визначених завдань передбачає застосування в роботі певних методів і прийомів дослідження, з-поміж яких активно використовуємо описовий для класифікації й інтерпретації зібраного фактичного матеріалу, кількісні

підрахунки є важливими для визначення тенденції поширеності того чи того особового імені, а також елементи зіставлення для виявлення поширеності тих чи тих словотворчих формантів під час творення демінутивних та пейоративних варіантів особових імен.

Наукова новизна. У роботі вперше введено в науковий обіг, проаналізовано зібраний власноруч багатий фактичний матеріал – дитячі форми чоловічих та жіночих імен села Іванівці Дністровського району Чернівецької області.

Практичне значення. Одержані результати можна використати у подальших наукових дослідженнях народно-побутової антропонімії та всебічному вивченні антропонімії загалом. Фактичний матеріал та результати магістерської роботи можуть бути залучені до позакласної роботи з учнями в загальноосвітніх закладах та у вищих навчальних закладах під час читання спецкурсів з української антропоніміки, а також при укладанні словника особових імен українців.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (98 позицій) і додатку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНТРОПОНІМКИ ЯК ГАЛУЗІ МОВОЗНАВСТВА

1.1. Вектори досліджень сучасної антропоніміки

Пожвавлення розвитку антропоніміки як галузі мовознавства, підвищений інтерес до вивчення сучасних та історичних особових назв, а також дослідження загальнотеоретичних аспектів антропоніміки – це «явище не випадкове, а продиктоване насамперед науковими і практичними потребами, тим важливим значенням, яке має антропоніміка не лише для мовознавства, а й для гуманітарних наук у цілому» [81, с.3].

Уживання й функціонування особових назв підпорядковане не тільки мовним законам, а ще й залежить також від різних позалінгвістичних

чинників, з-поміж яких вагомими є соціально-історичні, культурні та юридичні закономірності.

Одна з важливих проблем у дослідженні антропонімних явищ – співвідношення між апелятивами (загальними назвами) та пропріальними (власними) назвами. Учені зазначають, що власні імена (*nomina propria*) утворились пізніше, аніж загальні (*nomina appellativa*) назви, які виникли тоді, «коли з'явилася потреба індивідуалізації будь-якої істоти. Саме властивістю ідентифікувати й індивідуалізувати денотати, інакше кажучи, визначати їх одиничність, власні назви і відрізняються від апелятивів, які такої здатності позбавлені, зате наділені властивістю генералізувати, тобто узагальнювати ті ж денотати» [79, с.5].

Проблема щодо межі між апелятивними й власними назвами порушувалась і була предметом наукових розвідок як українських, так і зарубіжних учених. В ономастичній науковій літературі переважають міркування про те, що власні назви, на відміну від загальних, «не вказують на ознаки і властивості означуваного ними предмета, мають ближчий зв'язок із десигнатами і виконують тільки номінативну функцію» (П.П.Чучка [87]). Цей аспект дослідження також перебував у колі наукових зацікавлень А. П. Критенка. Зокрема, вчений зазначає: «...це основне протиставлення у лексиці, а поділ лексики на власні і загальні назви він відносить до основних, істотних розрізень у мові» [42, с. 27]. У розмежуванні власних і загальних назв принципову різницю дослідники вбачають у тому, що загальні назви означають клас однорідних об'єктів, тоді як власні назви означають лише одну особу.

На думку Л. О. Белея, «межа між власними і загальними назвами не абсолютна» [3, с. 5]. Однак Ю. О. Карпенко дотримується протилежної точки зору і доводить: «жодних проміжних явищ між власними і загальними

назвами не існує» [27]. Учений зазначає: «...функційні розбіжності власних і загальних назв безсумнівні: власні назви роз'єднують однорідні об'єкти, а загальні – об'єднують їх» [27, с. 61].

Існують чітко визначені критерії розмежування власної назви та апелятива:

- індивідуальність власних назв;
- довільність власних назв;

Дослідники визначають базові розрізнявальні ознаки онімів та апелятивів. Основними ознаками власних назв, на думку вчених, є такі: «вони даються індивідуальному об'єкту, а не класу об'єктів; названий власною назвою об'єкт завжди чітко визначений, окреслений; назва не пов'язана безпосередньо з поняттям і не має на рівні мови чіткої і однозначної конотації» [32, с.324].

Словотвірна (дериваційна) структура власних назв становить ще одну ономастичну проблему. Саме словотвірну структуру власних назв, що засвідчені у джерелах української актової мови XIV-XV століть, досліджено в наукових розвідках Л. Л. Гумецької, зокрема у праці «Нарис словотворчої системи української актової мови XIV-XV ст.». Розділ «Власні назви» присвячений аналізу праць А. Фіка та Ф. Міклошича. Так, досліджуючи словотвір, Ф.Міклошич розглядав творення простих слов'янських власних назв і подав перелік суфіксів, що за їх допомогою утворюються ці назви. Учений дослідив творення складних особових назв з урахуванням частин мови, що можуть входити до складу компонентів особових назв. Він описав форми і способи сполучення обох компонентів складних особових назв, а також систематизував синтаксичні взаємовідношення між компонентами складного слова, їх порядок, систематизував у алфавітному порядку слов'янські й неслов'янські основи, від яких утворились слов'янські особові

назви [32, с.7]. Усі власні імена людей, що виступають в українській актовій мові XIV-XV століть (переважно чоловічі, в рідкісних випадках трапляються жіночі) дослідниця поділяє за етимологічним принципом: власні імена людей слов'янського походження й власні імена людей іншомовного походження. Учена також систематизувала способи словотворення чоловічих і жіночих особових імен.

Аналізуючи словотвірну систему власних назв, Л. Л. Гумецька встановила елементи, які були успадковані словотвірною системою зі староруського періоду, і описала, які нові специфічні риси з'явилися у період формування української мови. Дослідниця також окреслила коло перспектив розвитку дослідження іменника.

Аспектам словотвору власних особових назв значну увагу приділив відомий ономаст П. П. Чучка. Праця вченого «Антропонімія Закарпаття/ Вступ та імена: конспект лекцій» є засадничою для численних досліджень з ономастики. Питання словотвірної системи власних назв також перебувало у колі наукових зацікавлень таких дослідників, як Т.Д.Братушенко («Словотвір зменшено-пестливих розмовних варіантів власних імен») [11], П.І.Білоусенко («Історія суфіксальної системи українського іменника (назви осіб чоловічого роду)») [5], І.І.Ковалика («Словотвір особових імен в українській мові (здрібніло-пестливі утворення)») [37] та ін.

Особливої уваги заслуговують розвідки щодо способів ідентифікації осіб, адже, за влучною заувагою П. П. Чучки, «ім'я людини в усі періоди історії людства було першим засобом мовного розрізнення й ототожнення особи в її родині та в колі друзів» [87, с.97].

У сучасному мовознавстві серед учених, які досліджували проблему способів ідентифікації особи, можна виокремити перш за все наукові зацікавлення М. Л. Худаша. Учений у монографічному дослідженні «З історії

української антропонімії» чималу увагу приділяє аналізу способів ідентифікації осіб в адміністративно-юридичних документах. Цій же проблемі присвячена праця Р.Й.Керсти, яка в монографії «Українська антропонімія XVI століття. Чоловічі найменування» подала систематизований перелік способів і засобів ідентифікації осіб і здійснила аналіз чоловічих християнських імен та їхніх словотвірних варіантів.

У питанні еволюції слов'янської антропонімії дослідники опираються на загальновідомий факт, про те, що давні слов'яни, як і члени первісних суспільств, задовольнялися лише одними власними назвами, а двойменні й трийменні антропонімні системи з'явилися у них вже в історичні часи.

У процесі членування племен, а згодом у часи формування окремих слов'янських народів, праслов'янське ядро особових імен поступово збагачується новими елементами.

Наукою давно визнано, що власні імена «виникли із суспільної необхідності індивідуального означення особистості для практичного розрізнення їх у повсякденному житті» [87, с.148].

Особові імена кожного народу, що має складну, уже сформовану систему ідентифікації особи, становить найстарішу антропонімійну категорію, яка пройшла складний шлях становлення.

Відомо, що впродовж історичного становлення й розвитку змінюється суспільно-економічний, політичний лад, що впливає й на формування антропонімійної системи, зосібна й на особові імена людей. Спостережено своєрідну динаміку: одні власні імена з'являються, а інші – зникають, в одних розширюється коло вживання, а в інших – воно звужується, змінюється також і соціальний аспект у вживанні власних імен. «Такі явища, – стверджує М. Л. Худаш, – є звичайними атрибутами еволюції даної ділянки мовної дійсності і до якихось кардинальних зрушень у системі власних імен не

приводять, а становлять важливий предмет наукового зацікавлення» [84, с.150]. Л.Л. Гумецька досліджує, що «в актовій мові XIV-XV ст. переважає двочленний спосіб означення осіб, хоч особові назви можуть виступати і поодинокі, і в тричленному сполученні. Не завжди функція патронімічних особових назв співвідноситься із сучасними значеннями імен по батькові. Патроніми можуть вживатися у функції імені та по батькові в сучасному розумінні» [, с.11].

Українська науковиця Б. Б. Бірчак дослідила основні способи і засоби ідентифікації осіб на Гуцульщині у XVI-XVIII ст. [6].

Польська ономастка Е.Вольнич-Павловська на основі матеріалів Йосифінської метрики проаналізувала способи ідентифікації у Руському воєводстві, семантику назв та ареал поширення окремих типів найменувань.

Аналіз антропонімічного матеріалу, засвідченого пам'ятками письменства XVI століття (дослідження Р.Й.Керсти), доводить, що в той час в Україні ще не було єдиної стабільної норми документального іменування особи [35 , с.7].

Суперечливим є питання класифікації антропонімічного фактичного матеріалу. Є різні підходи науковців до принципів його класифікації. До прикладу, Л. Л. Гумецька, О. Д. Неділько, М. В. Бірила групують іменування осіб на основі кількох компонентів, що можуть входити до складу найменувань, приділяючи також увагу їх значенню і порядку розміщення [18]. Деякі дослідники орієнтуються лише на значення окремих компонентів (В.В.Палагіна, Т.Скуліна). Класифікацію іменувань за кількістю компонентів заперечує Л. Р. Остап. Він доводить, що класифікація іменувань за кількістю компонентів «не розкриває головного, ...навіть не здатна роз'єднати однорідні системи, і, навпаки, об'єднати різні антропонімічні системи, лише зовні подібні кількістю компонентів» [51, с.34].

Проблеми способів ідентифікації осіб та класифікації іменувань у пам'ятках української мови XVI-XVII ст. досліджує М.Л.Худаш. Він удосконалює класифікацію В.Д.Никонова. Зокрема, низку моделей, що їх запропонував В. Д. Никонов, учений формує своєрідною зовнішньою схемою, в межах якої за окремими формами диференціює ці моделі [48, с.102], при цьому зазначає: «при класифікації чи систематизації способів ідентифікації особи на Україні треба мати на увазі не тільки саму форму цієї ідентифікації в плані виділення складових компонентів антропонімічної системи, а й усякі загальнолексичні засоби іменувань, які або щойно проходили стадію антропонімізації, або цілковито ще перебували на рівні апелятивів» [48, с.10].

Натомість М. Л. Худаш подає власну класифікацію антропонімів, яка включає такі типи: 1) власне антропонімні найменування, до яких належать іменування, що базуються на власне особових назвах;

2) апелятиви, які не називають людей за їхніми власними особовими іменами, а дають апелятивне означення; 3) антропонімно-апелятивні, чи мішані, які, крім особових назв людей, як допоміжний засіб їх ідентифікації, використовують апелятивні означення.

Важливою, на наш погляд, є група власне антропонімних іменувань. Зокрема, М. Л. Худаш виокремлює одночленні, двочленні, тричленні та чотиричленні назви. Одночленні іменування розподілено на три основні групи: а) хрещені особові імена; б) нехрещені особові імена, які виконували роль індивідуальних прізвиськ; в) найменування за власними іменами або прізвиськами батьків (патроніміки) [81, с.113]. Ці імена можуть виступати у будь-яких формах, але найчастіше трапляються різні деривати і гіпокористичні утворення.

Цікавим дослідженням є праця Р.Й.Керсти «Українська антропонімія XVI ст. Чоловічі іменування». Маючи у своєму розпорядженні великий фактичний

матеріал цілого століття, авторка при класифікації іменувань виходить із деяких загальних рис історичної антропонімії. Виокремлює одночленний, двочленний, тричленний і описовий спосіб іменування. У межах кожного названого типу розглядає лексичні засоби, з яких вони склалися. П'ята частина досліджених матеріалів припадає на одночленні іменування, які авторка ділить на християнські, давньослов'янські, апелятивні, патронімічні, відтопонімічні [35, с.12].

Дwochленні іменування дослідниця групує за особливістю другого компонента [34, с.18]. Крім цього, вона аналізує християнські чоловічі імена та їх народні варіанти, частоту вживання, зміни в системі голосних звуків канонічних форм імен, зміни в системі приголосних звуків, словотворчі варіанти.

Як засіб етнічної ідентифікації людей, антропонімію розглядав П. П. Чучка. Особові найменування (за давнішою термінологією – хресні), що слугують засобом етнічної ідентифікації носіїв, потребують окремого вивчення, адже, за спостереженнями вченого, повідомлення такого імені про денотата докорінно відрізняється від інформації, що її акумулює в собі в умовах міжетнічних контактів прізвище [88, с.18]. Учений здійснив порівняльний аналіз імен та прізвищ як номінативних одиниць, відзначаючи, що прізвище означає, ким були чи могли бути предки денотата, хто були засновниками його роду, у той час як власні особові імена називають безпосередньо самого денотата, чим характеризують те конкретне середовище, що обрало саме це ім'я для конкретного денотата. З цієї точки зору здатність інформування власного особового імені буде більш однозначною, аніж здатність інформативності прізвища [88, с.19].

Ще до запровадження кодифікованого права, а отже, й до обов'язкової державної унормованості власних особових імен, «засвідчені писемними

пам'ятками засоби офіційної, адміністративно-юридичної ідентифікації особи на всій Україні базувалися на звичаєвому праві: людину в офіційній практиці, в різних документах записували так, як її називали в побутовому оточенні» [87, с.52].

Окрім власного імені, у ролі додаткової ідентифікації застосовувалися різні лексичні засоби, у тому числі й назви, які у конкретному випадку мали суто апелятивне значення. Вони вказували також і на зовнішній вигляд, заняття, професію, фізичні й психічні особливості людей. Проте ці апелятиви водночас служили також засобами ідентифікації людей, зокрема такими, що виконували функцію другого ідентифікаційного компонента. Їх можна назвати прототипами (попередниками) сучасних прізвищ.

Структуру і класифікацію давніх східнослов'янських антропонімів (імена) розглядає Г. П. Півторак [62].

Варто звернути увагу й на такий аспект, як іншомовні, офіційні, розмовні варіанти особових імен. Загальновідомо, що характерною особливістю власних особових імен є те, що у розмовному мовленні, а подеколи у писемному мовленні, метричних книгах, журналах видачі свідоцтв про народження та в інших документах імена часто змінюють свою структуру, тобто виступають у різних варіантах. Окрім того, ім'я може «обростати» різноманітними конотативними компонентами, іноді навіть запозиченими. Сучасні варіанти імен за сферою функціонування поділяють на офіційні та розмовні форми.

Існує декілька критеріїв розмежування офіційних та розмовних форм імен. Л. О. Белей, наприклад, пропонує такі критерії: 1) структурний, за яким фонетична й морфемна будова офіційних варіантів повинна відповідати нормам сучасної української літературної мови. До прикладу, офіційні варіанти: *Микола, Андрій, Федір*, а розмовні форми: *Хведір, Хфедір, Федур*,

Микула; 2) емоційно-оцінний критерій, при якому офіційні варіанти імен не мають емоційного відтінку [2, с. 64].

Розмовні варіанти імен передають різні емоційно-оцінні відтінки, тоді як єдиним призначенням офіційних варіантів імен є ідентифікація осіб. Так, наприклад, офіційні: *Василь, Наталія, Іван, Галина*, а розмовні – *Василько, Наталочка, Іванко, Івась, Івасик, Галька, Галинка* (вони утворені суфіксальним способом); 3) територіальний критерій передбачає те, що офіційні варіанти імен поширені на всій території України, у той час як розмовні варіанти обмежені окремими регіонами, як-от: офіційні – *Микола, Оксана*, розмовні – *Колуца, Сана*.

Офіційні і розмовні варіанти імен постійно взаємодіють. У свою чергу, послідовне розмежування офіційних і розмовних варіантів власних особових імен сприяє впорядкуванню вживання значної кількості традиційних іменних варіантів. Проблемою варіантності імен та класифікацією варіантів займався П.П.Чучка, який пропонує виокремлювати й лексичні варіанти імен (*Юзек/Юзик, Тадик/Тадек*), а «новомодні імена» й гіпокористики формують так звані лексико-хронологічні форми (*Зіна, Мирося, Гена, Слава*) [87, с. 54].

Об'єктом наукових зацікавлень багатьох учених є історична антропонімія. Новітні дослідження з української антропонімії засновані на багатій джерельній базі – виданих та рукописних пам'ятках, які охоплюють різні етапи історії та різні території нашої держави. Проблемам історичної антропонімії присвячено багато праць і наукових розвідок. Так, Б.Б.Близнюк дослідила специфіку найменувань осіб Гуцульщини, що зафіксовані писемними пам'ятками XVII ст. [7], І.М.Керницький – фонологічні властивості мови в'їтівських книг періоду XVI-XVII ст. населеного пункту Одрехови порівняно з сучасними лемківськими договорами [32], О.М.Маштабей – історію українських жіночих антропонімів XVIII ст. [45],

С.М.Пахомова, Г.П.Півторак – власні імена в Київській Русі [59, 62], В.П.Петров – власні імена в епіграфічних пам'ятках Північного Причорномор'я [61], Л.О.Самійленко систематизував особливості жіночих особових назв, зафіксованих пам'ятками ділової мови на Лівобережній Україні XVII століття [63], М.І.Сенів – адаптацію жіночих календарних власних імен в українській мові XIV-поч. XIX століття та жіночі церковно-християнські власні імена в українських писемних пам'ятках XIV-XVIII ст. як давньоруську спадщину [65], В.Ю.Франчук – українські особові назви XVII ст. [80], В.О.Шевцова – історію українських жіночих антропонімів XVII ст. [94]. Заслужують на увагу праці Василя Сімовича, зокрема «Історичний розвиток українських (здрібнелих та згрубелих) чоловічих хресних імен із окремішньою увагою на завмерлі суфікси» [66]. Л. Л. Гумецька вперше збирила і науково проаналізувала український ономастичний матеріал XIV-XV століть, висвітливши його найбільш повно у публікації «Жіночі особові назви в українській актовій мові XIV-XV ст.», монографії «Нарис словотворчої системи української мови XIV-XV століть» (великий розділ «Власні назви»), «Ономастичний формант -ят в українській мові», «Народні форми хрещених імен в українській мові XIV-XV століть». Цікавими в науковому плані є дослідження Р.І.Осташа «Українська антропонімія першої половини XVII ст.: Чоловічі особові імена (на матеріалі Реєстру Запорізького війська 1649 р.)» [18] та кандидатська дисертація М.І.Сенів «Українська антропонімія XIV-XVIII ст. Жіночі іменування» [53].

Відомий фольклорист В. Гнатюк займався проблемами ономастики, яку він називав назвознавством. Відомо, що науковець сам збирав власні найменування, закликаючи інших збирати їх. Він як фольклорист визначав наукову цінність власних найменувань у народних піснях та і у фольклорних джерелах загалом. У народних оповіданнях про опришків, що їх записав

В. Гнатюк, крім широкого розмаїття фольклорного лексичного матеріалу, презентований цінний антропонімний матеріал, серед якого власні особові імена ватажків опришків і жителів гірських сіл. Науковий доробок Володимира Гнатюка мав значний вплив на розвідки наступних збирачів і дослідників у галузі української антропонімії.

Історія власних імен дуже цікава і самобутня. У ХІХ столітті найбільшою проблемою було встановлення своєрідності значення власних назв. Цю проблему сприймали не лише як мовну, а й як логічну, філософську, тому й нерідко її досліджували філософи і логіки. Особові назви були об'єктом наукових розвідок різних вчених, зокрема Д. С. Мілля, Х.Джозефа, Б.Рассела, Т.Гоббса, Дж.Локка, Г.Лейбніца, цією проблемою займалися давні лінгвісти П.Кристоферсен, А.Гардинер, В.Брьондаль, Е.Бойссенс, К.Тогебю, О.Єсперсен, М.Бреаль та ін. Філософ-стоїк О.Єсперсен, наприклад, зазначав, що особові назви володіють більшою кількістю ознак у порівнянні із загальними назвами і стверджував, що «особові імена в їх реальному вигляді „конотують” найбільшу кількість ознак» [87, с.71-72].

Отож, єдиної, загальноприйнятої концепції не існує. «Це пояснюється різницею в поглядах і методами їх творців. Звідси випливають протилежні теорії, що базуються на взаємозв'язку особового імені з поняттям та об'єктом називання» [87, с.88].

Останнім часом основним об'єктом зацікавлення дослідників є аспекти статичної й динамічної мови і методів синхронічного й діахронічного її опису. Наприклад, динаміку лексичних норм в українській літературній мові ХХ століття досліджує Л. В. Струганець. Дослідниця обґрунтувала лінгвістичну й соціально-історичну сутність літературних норм, кодифікацій, аналізує основні типи динамічних змін у лексико-семантичній системі: неологізація, архаїзація, запозичення, трансформація семантичної структури

слів, стилістична транспозиція лексем. Авторка вперше в українському мовознавстві представила методику застосування комп'ютерного програмування з метою вивчення динамічних зрушень у системі лексичного фонду літературної мови [73]. О. А. Стишов описав динамічні процеси лексики й фразеології сучасної української мови періоду 1980-1990-х років [72], динаміку українських офіційних антропонімоформул на слов'янському фоні та еволюцію антропонімних формул слов'янських мов досліджено С.М.Медвідь-Пахомовою [48].

Деякі вчені, наприклад, М.В.Карпенко пропонує розмежовувати діахронічну (етимологія, розвиток імен, етимологічне значення) і синхронічну (функціонування імен, їх знаковий характер, ономастичне значення) проблематику у вивченні власних назв людей, а інші (наприклад, А.Б.Долгопольський) стверджують, що синхронія у чистому вигляді не існує, насправді вона є мікроісторією, оскільки в мові завжди відбуваються зміни [29].

Отже, аналіз студій з антропоніміки уможливорює виокремлення низки мовознавчих проблем та різних підходів дослідників щодо вивчення, опису й систематизації антропонімів, зокрема особових імен.

1.2. Категорія особового імені

Власні особові імена розглядають переважно як мовне явище в аспекті їх лінгвістичного та історичного розвитку; це знаки, на основі яких індивідуалізують та ідентифікують осіб.

Енциклопедія «Українська мова» подає таке визначення імені: «Ім'я особове – вид антропоніма; надається людині при народженні, в рідкісних випадках його обирає сама доросла людина при зміні імені. Ім'я особове має

функцію індивідуалізації, тобто називає (ідентифікує) одиничний, єдиний, неповторний факт дійсності, в даному разі – людину. Будь-яке ім'я фактично може позначати не одну людину (повторюваність імен пов'язана з певною обмеженістю їхньої кількості). Індивідуалізаційну функцію воно виконує лише в конкретному випадку» [76, с.203].

Одинадцятитомний тлумачний словник сучасної української мови презентує кілька значень *імені*: «1) особиста назва людини, що дається їй після народження; 2) те саме, що назва (називання речі своїми іменами); 3) те саме, що слава (репутація): *Не псувати доброго імені*» [Т.3, с.397].

Для нас важливим є перше значення цього слова, оскільки об'єкт нашого дослідження – особові імена людей.

Особові імена людей досліджували ще давньоєгипетські, давньогрецькі й давньоримські вчені. В особливий клас слів ці найменування були виділені ще стоїками (Хрісіп), пізніше, в епоху Відродження, їх досліджували Т. Гоббс, Г. Лейбніц, Дж. Локк. Упродовж XIX століття особові імена були об'єстом дослідження Д. Мілля, Х. Джозефа; у той час велася дискусія, в якій обговорювались як конкретні, однозначні твердження, так і цілком протилежні судження та концепції.

Зацікавлення дослідників аспектами людського існування позначилося також і на концепції імені, яке сформувалося як межова категорія, оскільки було точкою перетину зовнішнього та внутрішнього світів, відбивало специфіку людської сутності. Особові найменування як своєрідний шар лексичного складу мови – цінне джерело для різних ракурсів лінгвістичних студій. Так, А. Білоус досліджувала особові імена та їх синтаксичну специфіку [4], Л. В. Бублейник досліджувала спосіб номінації в міжмовних лексико-семантичних зв'язках [12], О. Ю. Карпенко досліджувала особові імена людей як концепти й форми їх профілювання [28]. Реалізацію

семантики власних назв у польській ономастичній фразеології досліджував А.М.Кравчук [39], Ю.Омельченко – мистецтво давати імена [50]. Особові імена як об'єкт лінгвістичних досліджень перебували у ракурсі багатьох наукових студій.

Варто відзначити, що сучасні офіційні імена українців досить давні, як, власне, й як сучасний офіційно-діловий стиль української мови. Як система вони сформувалися лише у ХІХ столітті. Передувала їм система канонічних найменувань. Лише у ХІХ столітті сформувалося те коло імен, що з часом усталилися у сфері офіційно-ділового використання.

Дослідники антропонімії приділяють значну увагу іншомовним варіантам власних особових імен. У зв'язку з цим, П. П. Чучка зазначає: «...іншомовні варіанти часто проникали в напівофіційні та навіть й в офіційні записи громадян української національності на різних землях України впродовж усієї її історії» [87, с.19]. Чимало іменних варіантів, що поширені в Україні та у сусідніх землях, насправду наділені національними особливостями. «Національну специфіку становлять лише кілька залишкових дохристиянських імен варязького, дако-фракійського, тюркського походження, що властиві деяким із названих регіонів, а також група західноєвропейських календарних імен, які поширилися тут головним чином протягом ХХ століття» [87, с.19]. Отже, у генетичному відношенні слов'янські особові найменування майже однакові, основне генетичне джерело в них – греко-латинський християнський календар. Однак під час багатовікової фонетичної та морфологічної адаптації усі мови виробили свої національні офіційні варіанти або еквіваленти для кожного календарного імені.

Особливої уваги потребує питання щодо українських автохтонних власних особових імен. «В історії антропонімії усіх народів, що прийняли християнство, відбувається цілий переворот, яким була заміна давніх

автохтонних власних імен новими, християнськими іменами, основу яких становили введені у „Святці” і церковний календар власні імена старослов'янського, грецького і латинського походження» [87, с.150].

Якщо йдеться про давні слов'янські імена (насамперед композити), то вони перебували у колі дослідницьких зацікавлень П.Шафарика та Й.Коллара, а в ширшому лінгвістичному плані – Ф.Міклошича. Певна заслуга в дослідженні імен належить іноземним вченим А.Фіку та Г.Остгофу. Слов'янський іменослов (слов'янські особові імена в алфавітному порядку) подав М.Морошкін. Південнослов'янські імена вивчав Т.Маретич, західнослов'янські – Ф.Палацький, Ф.Лоренц, В.Ташицький. Якщо ж взяти до уваги східнослов'янські, зокрема українські власні імена, то вони довго не досліджувалися. У вітчизняному мовознавстві різнопланово у різновекторному аспекті лінгвістичного аналізу українських власних імен уперше дослідив П. П. Чучка [87]. Учений систематизував багатий фактичний матеріал, запропонувавши власні наукові спостереження.

Сучасна слов'янська антропоніміка спадкові автохтонні слов'янські особові найменування розподіляє за лексико-семантичними та структурно-морфологічними характеристиками на такі типи:

- особові власні імена відкомполітного походження;
- особові власні імена відапелятивного походження;
- особові власні імена-композити [87, с.145].

Дослідження цих імен показує, що запропонована класифікаційна схема дуже загальна, вимагає вдосконалення в напрямі поділу груп на підгрупи, встановлення критеріїв їх розмежування. Зокрема, М.О.Демчук [20, с.68] досліджує особові автохтонні власні особові імена типу *Дреговить* (*Драговить*), *Рославъ* (*Ро[сти]славъ*). У класифікації щодо свого походження вони не викликають сумнівів як зі структурного, так і з лексико-

семантичного боку, під час аналізу дослідники розглядають їх за структурою і семантикою складових компонентів. Дві інші групи антропонімів у структурно-морфологічному і в лексико-семантичному відношеннях настільки різноманітні, що в багатьох випадках їх не можна чітко розмежувати. Проблемним є також питання класифікаційного розмежування цих двох типів слов'янських антропонімів (наприклад, чи імена *Мил*, *Яр* утворені скороченням складних слів *Милослав*, *Ярослав*, чи це апелятиви *мил* (скорочена форма від *милий*), *яр*. Справді, такого типу особові назви одні дослідники розглядають як відкомполітивні (Ф.Міклошич, Т.Маретич, Г.Гінкен, В.Путанець), інші – як відапелятивні утворення. Отже, питання розрізнення співзвучних слов'янських відкомполітивних і відапелятивних особових власних імен в літературі і досі залишається відкритим. Цій проблемі присвячені праці чеського дослідника Я.Свободи. Учений запропонував класифікацію автохтонних особових назв, яка базується не на апелятивній семантиці твірних основ, а на мотивах називання. Автохтонні антропоніміїні найменування дослідник розподіляє на охоронні й побажальні.

Проблемі розмежування відкомполітивних і відапелятивних слов'янських особових назв присвячено наукові студії М. О. Демчук, яка зазначає: «складність вирішення проблеми розмежування відкомполітивних і відапелятивних слов'янських особових назв виявляється в тому, що справжні мотиви виникнення багатьох із них досі невідомі» [19, с.69]. Авторка, досліджуючи слов'янські автохтонні особові власні імена, виокремлює ще один тип – «особові власні імена, незрозумілі за первісною сигніфікацією» [19, с.70]. За переконанням М.О.Демчук, виділення цього типу власних особових найменувань в окрему групу є цілком виправданим, «оскільки продиктоване реальними фактами загальнослов'янської історико-

антропонімної дійсності» [19, с.70]. Дослідниця подає класифікацію власних особових імен відкомпозитного походження:

1) антропоніми, співзвучні із відповідними структурними лексико-семантичними елементами слов'янських власних імен-композитів на кшталт *Желе-хъ*, *Жел-ешко* (*Жел[е]славъ*, *Жел[е]боръ*), *Сул-ко* (*Сул[и]миръ*, *Сул[и]славъ*) і подібні;

2) власні імена, що співзвучні чи однозвучні з апелятивами-назвами деяких абстрактних, рідше конкретних, понять, однак самі апелятиви у ролі імен не зафіксовані, як-от: *Людъ*, *Люд-ко* (*Люд-славъ*, *Люд-миль*);

3) особові імена, які наявні в усіх слов'янських мовах, однак співзвучні з апелятивами, що їх поява у цих мовах не вналежнена до праслов'янського періоду, типу: *Бои-ко* походить від *Бои-славъ*, *Бои-миръ*, а зовсім не від назви ***бойки***;

4) антропоніми, відкомпозитне походження яких засвідчує приголосний в кінці, який в імені-композиті був на початку у постпозитивного компонента й зберігся за умови його усічення, типу: *Гудимъ* або *Гуд[и]м-а* (*Гуд [и]м-иръ*), *Сул[и]мъ* або *Сул[и]-м-а* (*Сул[и]миръ*);

5) особові найменування, гіпокристично-демінутивні форми котрих у слов'янських мовах продуктивно творяться від традиційних автохтонних власних композитів за зразком сучасних, як-от *Люб-ко* (*Люб[о]мир*, *Люб[о]гост*), *Слав-ко* (*Ярослав*) [19, с.70].

До введених нею «особових власних імен, незрозумілих за первісною сигніфікацією, віднесено такі, які можна розглядати як відкомпозитні деривати і як відапелятивні утворення, запропонована класифікаційна схема може бути деталізована в межах кожної групи. На її погляд, тут вказано ті основні ознаки, які можуть служити критеріями розрізнення відкомпозитних особових власних імен від співзвучних відапелятивних» [19, с.70].

Способи творення відкомполітних слов'янських автохтонних власних імен характеризували у своїх працях різні дослідники, зокрема В.Ташицький (польський вчений), Я.Свобода (чеський ономаст), М.О.Демчук, М.Л.Худаш, І.М.Желєзняк (українські вчені). На низку праць, що присвячені висвітленню цієї проблеми, натрапляємо в науковій спадщині професорки І.М.Желєзняк, яка систематизувала, описала й проаналізувала слов'янські антропоніміні композити з другим усіченим компонентом на кшталт *Богодко*, також дослідила природу й походження таких антропонімів у сербо-хорватській мові [22].

Усічення компонентів імені досліджував і відомий вчений П.П.Чучка, він засвідчує такі базові способи скорочень у цих найменуваннях: «1) апокопа – усічення кінцевої частини імені; 2) синкопа – усічення внутрішньої (середньої) частини імені; 3) афєреза – усічення початкової частини імені. Це прості види усічень. Існує також комбінований спосіб скорочення – усічення кінцевої і внутрішньої частин імені (апокопи і синкопи), так звані складноскорочення» [87].

Слов'янські автохтонні власні особові імена-композити в чеських та українських прізвищах дослідила Л.Р.Осташ [51].

Особливість антропоніміної системи в її динамічності. Зокрема, П. П. Чучка зазначає: «рухома не лише в діахронічному плані (змінюється склад імен), а й в синхронічному (імена, вживані в конкретний період життя мови, взаємопов'язані між собою)» [87, с.92]. Саме тому синхронічний і діахронічний аналізи, які мають різні предмети дослідження, доповнюючи один одного, уможливають простеження й аналіз сучасного стану іменника, зміни на різних етапах його формування. Учений відзначив: «Досліджуючи іменник певного регіону, доцільно виділяти в ньому синхронічні зміни для того, щоб, по-перше, вивчити системні зв'язки структурних елементів та їх

функціонування в конкретний момент життя мови і, по-друге, уявити собі історію мови шляхом зіставлення якомога більшої кількості синхронних зрізів» [87]. Беручи за основу якісно-кількісний метод, що його запропонував науковець, дослідники ведуть мову про широковживані й маловживані імена.

Наскрізне дослідження особових імен на певній території, що проводиться впродовж тривалого часу, дає можливість виявляти діахронічні зміни іменника конкретної території, а також простежувати основні тенденції його розвитку. О. Ю. Карпенко, наприклад, зазначає, що «обов'язковою ознакою живих, імен, що функціонують, є локальне, а особливо хронологічне варіювання. Реєстри особових імен різних населених пунктів виявляються досить подібними, причому ця подібність зростає, але зближення іменників на різних територіях не спричиняє їхніх повних збігів. Локальне варіювання складу імен, подібно до хронологічного варіювання, залишається істотною рисою динаміки антропонімічної системи. При цьому, звичайно, у реєстрах «імен різних територій однієї мови переважає спільне, а не відмінне» [29, с.80].

Учені віддавна досліджували структуру і динаміку реальних іменників окремих регіонів. Так, динаміку особових найменувань Одещини, наприклад, вивчали О. Ю. Касім у праці «Про динаміку особових імен Одещини» [31], а також С. Л. Брайченко, її праці – «Динаміка дохристиянських найменувань у сучасній суспільній оцінці українців Одещини», «Проблеми динаміки антропонімічних уподобань українців Одещини (жіночі найменування)» [6], антропонімію Закарпаття – П.П.Чучка [87], Буковини – Л.В.Кракалія [41],

Південної України - О.Ю.Карпенко [29], динаміку особових імен Ізмаїльщини - Д.О.Жмурко [26]. У мовознавчій науці є найновіша розвідка І. Д. Скорук, яка мала на меті максимально виявити чоловічі й жіночі імена лучан 1900-1995 рр. народження та представити аналіз динаміки українського

іменникá цього ареалу в його взаємодії з «польським» («Динаміка антропонімікону м. Луцька в ХХ столітті») [68]. Дослідниця визначила склад українського іменникá (повні й скорочені форми, календарні імена та їх народнорозмовні варіанти; запозичені імена (східні, західні, угорські, вірменські тощо); слов'янські (комполити, відкомполитні імена, одноосновні та інші); визначила статистичну організацію іменникá (найуживаніші, широкоживані, маложивані й рідкісні); встановила темпи оновлення іменникá в якісному і кількісному відношенні; здійснила зіставлення статистичних матеріалів досліджуваного регіону з ідентичними матеріалами різних ареалів України, частково Росії й Білорусі; виявила як загальні закономірності, так і специфіку розвитку українського іменникá м. Луцька. Низка праць українських ономастів присвячена дослідженню іменників ХХ століття [68].

Упродовж останнього тисячоліття система власних найменувань українців зазнала суттєвих структурних і функціональних змін.

Важливий чинник під час дослідження особових імен – лексикографічні джерела, а зокрема словники: Словник-довідник «Власні імена людей» Л.Г.Скрипник, Н.П.Дзятківської за ред. В.М.Русанівського [17] і видання «Словник українських імен» І.І.Трійняка, виданий у 2005 році у Києві [75] та ін.

Так, у словнику-довіднику «Власні імена людей» подано стандартизовані офіційні найменування, що були вживані в Україні, а також їхні варіанти. До словника включено відомості про походження імен. У вступній статті до словника автори систематизували думки та підходи науковців щодо груп у складі сучасних імен і виокремили основні мотиви, які в наш час слугують орієнтирами для обрання імен новонароджених, з-поміж яких: а) родинні традиції, називати сина або доньку іменами батька, дідуся, матері чи бабусі;

б) збереження в імені дитини пам'яті про видатних особистостей, про улюблених літературних персонажів чи героїв кіно; в) милозвучність імен, легкість їхньої вимови [17, с.12].

У «Словнику українських імен» І.І.Трійняка вміщено велику кількість особових найменувань у їх повних унормованих формах, а також скорочені пестливі, розмовно-побутові та згрубілі їх варіанти. Словник налічує 2734 реєстрових офіційних імен, з яких чоловічих - 1794 і жіночих - 940. Це імена, що їх вживали та вживають українці впродовж століть, серед них канонічні (завжди популярні, рідкісні та дуже рідкісні), запозичені з інших мов, нові, слов'янські. Деякі імена становлять інтерес дослідників щодо етимології, фонетичних особливостей тощо.

Важлива роль у найменуванні дитини відведена екстралінгвальному чиннику. Вибір імен, суспільне їх функціонування відіграє неабияку роль в житті людей. Важливі також і громадсько-правові аспекти, культура мовлення, граматичні норми. З одного боку, мовна культура, що знаходить реалізацію у сфері особових імен, базується на мовних факторах з опертям на теорію літературної мови, на її науковий опис та на соціолінгвістичні дослідження, а з іншого боку – це опертя на позалінгвістичні чинники, що ґрунтуються на теоретичних знаннях законів розвитку суспільства з точки зору синхронного та діахронічного зрізів та на пізнанні, що запозичене з соціальної психології. Адже імена, які використовуються у конкретну епоху чи в певний історичний період, впливають, доповнюють одне одного. Розвиток суспільства зумовлює зміну й розвиток системи імен [67, с.66].

Чеська науковця М.Кнаппова виокремила два способи збагачення іменника:

- повернення забутих, старих імен до життя;
- запозичення імен з інших мов.

С.М.Пахомова при дослідженні сербської антропонімії XIV ст. на фактажі Дечанських грамот визначає вплив екстралінгвальних чинників на розвиток антропонімоформул у слов'янських (та й не слов'янських) мовах. Основною причиною визначено соціальну: зміни в структурі суспільства та в стосунках між його членами спричинили те, що важливо стало не лише називати особу, а й за допомогою ідентифікування визначити її місце в соціумі. Іншою причиною дослідниця вважає кількісну невідповідність імен та денотатів. Це виникає, насамперед, внаслідок скорочення іменника, а по-друге, в результаті постійних змін демографічної ситуації, внаслідок яких збільшення чисельності населення впливає на розширення кількості особових найменувань [59].

Висновки до розділу 1

Система українських імен потребує глибокого вивчення, аналізу й систематизації, однак антропонімічні дослідження вже мають широке наукове підґрунтя: це численні наукові статті й монографічні праці. У процесі історичного розвитку антропоніміка як наука удосконалюється, розширюється діапазон різних підходів до тлумачення особових імен, як і власних назв загалом.

Мовна культура, що зреалізована у сфері особових імен, базується, з одного боку, на мовних чинниках, що зумовлені нормами літературної мови, на науковому описі, на соціолінгвістичних аспектах дослідженнях, а з іншого боку – на позамовних факторах, що ґрунтуються на теоретичних знаннях щодо законів розвитку суспільства у синхронному й діахронічному зрізах, а також на здобутках соціальної психології. Імена, що ними послуговувалися в

різні епохи чи конкретні періоди історичного розвитку, взаємопов'язані, впливають одне на одного.

Найчастіше динамічні зміни відображені у власних особових іменах людей. Одні імена виходять з ужитку і набувають статусу маловживаних та рідкісних, інші імена входять до активного вжитку і стають широкоживаними та найуживанішими.

Антропонімійна система рухома не тільки в діяхронічному плані (коли змінюється склад імен), а також і на синхронічному зрізі (імена, що вживані в конкретні періоди розвитку мови, взаємопов'язані). Саме тому синхронічний і діяхронічний аналізи, доповнюючи один одного, сприяють глибшому вивченню й аналізу сучасного стану іменника, його змін у процесі історичного розвитку. Під час дослідження іменника певного регіону доцільно виділяти синхронічні зміни найперше для того, щоб вивчати системні зв'язки його елементів і їх функціонування на певних етапах розвитку мови, а, по-друге, для аналізу історії мови способом зіставлення.

РОЗДІЛ 2

ДИТЯЧІ ІМЕНА У СИСТЕМІ НЕОФІЦІЙНИХ НАЙМЕНУВАНЬ

2.1. Структура й функціонування неофіційних імен

У суспільних відносинах людина потребує однозначної і точної ідентифікації, що реалізується в офіційному іменуванні. В інших сферах суспільства людина виявляє себе учасником неофіційних відносин, які не регульовані правовими нормами, а тому вона може іменуватися різними способами. Суспільні відносини, а також позалінгвальні чинники спричинили розгалуження системи іменування на офіційну та неофіційну.

Під час аналізу загального розвитку слов'янських антропонімійних систем, М. Худаш відзначає, що вчені-ономасти «говорять про системи, які діють чи діяли, синхронно в офіційній або адміністративно-юридичній практиці» [81, с. 79]. Учений розрізняє систему найменувань на офіційну та неофіційну.

П. Чучка описує й детально аналізує офіційну та неофіційну (народнорозмовну) системи найменувань на матеріалі антропонімії Закарпаття [87, с. 11]. Антропонімійна система загалом визначає й регулює межі функціонування й перетину офіційної та неофіційної систем, а також критерії використання тих чи тих онімних одиниць різних сфер суспільного життя. Ураховуючи засоби й способи ідентифікації особи, офіційна та неофіційна системи мають свою структуру та набір компонентів, які передбачають їх реалізацію за призначенням. Так, П. Чучка зауважує: «...народу, у якого офіційна система найменування повністю збігалася б із народнорозмовною, немає і не може бути» [87, с. 11]. Різниця між ними, на думку дослідника, в «розходженні» антропонімних класів з кількісним складом компонентів найменувань окремої особи, а також «у розбіжності синтаксичних зв'язків між компонентами багатослівних найменувань та в їх послідовності; а також в не обов'язковій, але можливій розбіжності фоно-морфемного складу антропонімів офіційної та народнорозмовної систем» [87, с. 12–13].

Обидві системи іменувань (неофіційна та офіційна) дуже тісно співіснують, відкриваючи тим, хто називає, можливість урізноманітнити акт іменування, не виходячи при цьому за межі номінативного поля. Ця межа нечітка: це зумовлене різним трактуванням понять офіційних та неофіційних іменувань в процесі історичного розвитку суспільства. Системи офіційних та неофіційних іменувань впливали і продовжують

впливати одна на одну. Так, історично неофіційна система слугувала джерелом офіційної, у той час, як у наш час офіційні назви активно використовуються неофіційною сферою або стають основою для творення неофіційних найменувань або замінюють компоненти офіційних під час спілкування. Неофіційна сфера досить часто корегує офіційну, як, до прикладу, коли офіційний іменник розширюється шляхом переходу варіантів найменувань у ранг офіційних.

В історичному розрізі офіційну систему неможливо досліджувати нехтуючи аналізом неофіційних назв, що слугують основою, джерелом формування офіційних назв. Оскільки ознака будь-якого антропонімікону – це прагнення до його усталеності, то документальне закріплення та передача імен у спадок сприяли відносній сталості компонентів та становлення офіційної системи. Отож, термін «неофіційна система іменування» новий і вживати його доцільно лише з часу становлення офіційної системи найменувань. До цього періоду в ономастиці поширені такі назви, як «розмовно-побутова», «побутова», «народнорозмовна», «живомовна» системи іменувань.

Формування категорій офіційність / неофіційність в антропоніміконі з огляду історичного аспекту «зумовлене поділом між давньослов'янськими й християнськими іменами» [48, с. 28]. Давні християнські імена, що входили до складу офіційних найменувань, впроваджувалися такими інституціями як держава та церква. Очевидно, це був перший крок у розмежуванні антропонімікону й формуванні офіційної системи іменувань.

Перерозподіл функцій іменувань особи, їх перехід з одного класу назв в інший, тлумачення по-різному одних і тих же іменувань в аспектах діяхронії та синхронії пов'язане з проблемами, які стосуються складників

систем офіційних та неофіційних іменувань, визначення меж певних назв, способів уникнення їх сплутування. Розв'язанню цих проблем сприяло унормування термінологічної системи, а зокрема укладання словників ономастичної термінології, серед яких ґрунтовними лексикографічними працями є «Українська ономастична термінологія (Проект)» В. Німчука та «Словник української ономастичної термінології» Д. Бучка та Н. Ткачової.

Офіційна система іменування – це штучне утворення, воно неоднозначне, це так званий плід неофіційної системи, що є результатом тисячолітнього відбору компонентів з їх упорядкуванням. Особливостями офіційної системи є її усталеність, обов'язковість, відносна диференційність, особлива сфера функціонування, а саме – офіційні відносини. Сучасною офіційною системою іменування українців регламентована трикомпонентна система – прізвище, ім'я та ім'я по батькові.

У праці П. Чучки «Розвиток імен і прізвищ» подано стислий аналіз української антропонімічної системи з найдавніших часів до наших днів. Учений проаналізував усі складники системи від часів Київської Русі аж до 70-х років ХХ ст. в синхронії та діяхронії, продемонстрував їх формування, визначив етапи становлення [91, с. 592–620].

Найдавніший клас антропонімічної системи – це імена, особові назви людей, що дається їм після народження. «У рамках кожного суспільства ці назви функціонують як ономастична категорія, зумовлена, з одного боку, правилами мови, з іншого – сферою вірувань, звичаїв та емоцій» [87, с. 7]. За визначенням А. Коваль сучасне ім'я – це «юридично зафіксоване слово, з допомогою якого (разом з формою по батькові і прізвищем) здійснюється індивідуалізація чи, за юридичною термінологією, легалізація особи» [37, с. 9].

Особові імена людей вналежнено до антропонімійного класу, що зазнає впливу історичних подій. Найдавніший етап в історії розвитку українських імен – дохристиянський період. У період до прийняття християнства послуговувались слов'янськими автохтонними іменами, серед яких ономасти виокремлюють складні (композиції), скорочені (відкомпозиційні) і прості (відапелятивні).

Слушним вважаємо твердження Л. Белея: «в доісторичні часи українська система власних імен мала рідну мовно-культурну базу. Слова, які завдяки онімізації набували статусу власного імені, з походження були слов'янськими, хоча генеза багатьох з них могла сягати й праіндоевропейської доби» [1, с. 16]. Тогочасні імена слов'ян формували відкриту систему, а тому їх кількість практично неможливо визначити. Ю. Карпенко припускає: «українці мали понад сто тисяч дохристиянських імен» [31, с. 9].

Імена давніх слов'ян були предметом студіювання відомих ономастів, так, найдавнішу українську антропонімію українського вивчали Л. Гумецька, Р. Керста, М. Сенів, М. Демчук та ін. Так, функціональні особливості слов'янських автохтонних найменувань у побуті українців періоду XIV-XVII ст. досліджувала М. Демчук [19], дослідниця розробила їх класифікаційні різновиди, з-поміж яких виокремила імена-композиції, відкомпозиційні й відапелятивні найменування. Цінним в українській ономастичній лексикографії є також історичний етимологічний словник, який уклав П. Чучка, «Слов'янські особові імена українців». У словнику вміщено більше 2000 імен [93].

У монографічній праці Л. Гумецької «Нарис словотворчої системи української актової мови XIV–XV ст.» проаналізований словотвір власних назв української актової мови вказаного періоду, до аналізу залучені і

автохтонні, і християнські власні назви [18]. Праця «Українська антропонімія XVI століття. Чоловічі іменування» Р. Керсти присвячена дослідженню української антропонімії XVI ст., зокрема досліджено чоловічі християнські імена і систематизовано їх народні варіанти [35].

Формування сучасного офіційного українського іменника відбувалося в руслі творення й становлення нової української літературної мови. Іншомовні імена, що були запозичені в процесі християнізації, і мали канонічну форму «не вписувались у генеральну лінію розвитку нової української літературної мови на народнорозмовній основі, тому вибиралися варіанти, які могли претендувати на статус офіційних: мали за формою відповідати структурним особливостям української мови, мати звичний ареал поширення і бути емоційно нейтральними» [3, с. 23]. У вищезгаданій праці Р. Керсти детально проаналізовано адаптацію християнських імен до звукового та граматичного ладу української мови [35].

Перш спроба впорядкування українського іменника була здійснена Б. Грінченком у додатку до його словника «Хресні імена людей» (К., 1907–1909). Укладання інших словників сприяло унормуванню сучасного чоловічого та жіночого українського іменника (Л. Скрипник, Н. Дзятківська «Власні імена людей», К., 1986, 1996, 2005; І. Трійняк «Словник українських імен», К., 2005, Л. Белей «Ім'я дитини в українській родині», Ужгород, 1993; Харків, 2011).

Сучасна **неофіційна система іменування**, на відміну від офіційної системи та її компонентів, що в ономастичній літературі позначені помітним ступенем вивченості, потребує глибшого дослідження, зокрема у систематизації термінології, цілісному описі неофіційних іменувань

українців, оскільки представлено лише аналіз неофіційних іменувань окремих регіонів, як-от Закарпаття, Волині, Донеччини. Луганщини, Бойківщини, Львівщини, а також конкретних населених пунктів, приміром Одещини. Не існує ще загальноприйнятих класифікацій неофіційних найменувань, чітко не окреслене функціональне призначення тощо.

Прикметно, що неофіційні іменування під час комунікативних актів набагато частотніші, аніж офіційні, а тому їх вибір представлений більш різноманітним арсеналом. Вибір варіанта найменування особи насамперед залежить від суб'єктів та мовленнєвої ситуації та від інших екстралінгвальних чинників.

Сучасний неофіційний антропонімікон презентує всі антропонімні назви у тісному взаємозв'язку. Залежно від різних факторів одну особу ідентифікують в одних і тих же мікроколективах по-різному. Найменування в неофіційній сфері може бути варійованим, враховуючи також і компоненти офіційної чи неофіційної системи.

Універсальною і основною антропонімною одиницею неофіційного спілкування «у сімейному колі, у сільській місцевості, де практично всі знають імена один одного, а також у професійних або академічних групах, що характеризуються соціальною і віковою однорідністю», залишається особове ім'я [48, с. 101].

Побутове мовлення, як і офіційна сфера іменувань, оперує повними офіційними особовими іменами, однак частіше це різні **варіанти імен**, вибір яких залежать від території, часу, сфери вживання, а також від відношення номінатора й денотатів, їхнього віку чи статусу. Варіантність імен виконує функцію розрізнення носіїв з однаковими офіційними іменами у межах мікроколективу, а також виконує емоційно-експресивну функцію. «У народнорозмовному мовленні, а також у різних стилях

української літературної мови, крім конфесійного, починаючи з XI століття широко побутували численні варіанти особових імен, які зазнали виразної українізації. Такі варіанти називали особу, виражали емоції, а також указували на національне походження носія» [1, с. 23].

Існує декілька визначень поняття «варіант імені». Зважаючи на те, що ім'я – це онім, то найзагальнішою рисою варіанта імені, як і варіанта оніма, слугує «всяка (і фонетична, і словотворча, і офіційна, і розмовна) модифікація того ж самого імені, у тому числі й основний, тобто стрижневий, його варіант» [87, с. 39].

Варіант особового імені становить клас неофіційних назв, який межує з індивідуальними найменуваннями, а також з офіційними іменами особи, збагачуючи їх репертуар.

Варіанти імен, що вживаються в сучасному українському антропоніміконі представлені у словнику «Власні імена людей», який вийшов за редакцією Л. Скрипник та Н. Дзятківської, К., 1986; К., 1996; К., 2005) [70] і в «Словнику українських імен», автором якого є І. Трійняк, К., 2005) [75].

Найповнішими в українській ономастиці є дослідження, що стосуються словотвірно-структурних варіантів імен; варто зауважити, що в межах таких досліджень проаналізовано також і функціональні їх особливості. Учені зосереджують увагу також на функцій них особливостях іменних суфіксів у діяхронічному та синхронічному зрізах. Наукові розвідки також стосуються аналізу сучасних розмовно-побутових імен, проблем їх класифікації.

У системі неофіційних найменувань особливе місце посідає система **дитячих імен**, які здебільшого презентують зменшено-пестливі, демінутивні варіанти найменувань. Варіанти дитячих імен, утворюючи

іменні гнізда, групуються довкола офіційного імені, наприклад: *Оксана – Оксанка – Оксаночка – Ксенька – Ксюня – Ксюнька* та ін. Кількість варіантів у гнізді може бути різною: це залежить від особливостей говірки села, від уподобань батьків, національності, ерудиції тощо. Значна кількість таких найменувань функціонує лише в сімейному колі.

Щодо способів творення дитячих імен, то учені вважають, що найбільш поширеними є *усічувальний*, або *регресивний*; *суфіксальний* та *усічувально-суфіксальний*, або *регресивно-суфіксальний*.

Л. Кракалія розглядала такі способи утворення: *суфіксально-усічений* (*Артур – Артуся – Туся*); *усічено-суфіксальний* (*Анатолій – Толя – Толик*); *регресивно-суфіксальний*, при якому суфікс додається до усіченої основи, що не існує самостійно (*Євдокія – Дуня*); *повторювано-суфіксований* (*Нінуська*) [40].

Найбільш продуктивним способом творення форм українських дитячих імен є суфіксальний, суть якого полягає в тому, що до різних основ (повних, усічених чи усічено-суфіксальних) додається суфікс.

Дитячі форми імен нерідко творяться способом усічення, цей спосіб ще називають регресивним. Щодо таких форм імен немає єдиної думки серед науковців: одні вчені зараховують ці форми до словотвірних варіантів (Л. Кракалія, І. Сухомлин), інші вважають їх фонетичними варіантами. Однак, за твердженням П. Чучки, такий спосіб творення дитячих варіантів імен «майже нічим не відрізняється від таких фонетичних процесів, як редукція, гаплологія і інших» [78, с. 7]. Проте вчений розглядає ці варіанти у межах словотвірних.

Дитячі варіанти імен, які утворилися способом усічення, виникають внаслідок таких явищ, як:

- афреза – усічення початку імені;

- синкопа – усічення середини імені;
- апокопа – усічення закінчення імені;
- змішані типи усічень – синкопа та апокопа, усічення похідних імен, що утворені шляхом суфіксації.

Детальний аналіз засобів творення дитячих форм імен на матеріалі іменника села Іванівці Дністровського району Чернівецької області представлено у третьому розділі нашої роботи.

2.2. Соціолінгвістичні аспекти варіантів дитячих найменувань

Особове ім'я – «однопоколінна індивідуальна назва, яка надається людині при її народженні і під якою вона відома упродовж усього життя в суспільстві» [87, с. 35]. Не виражаючи суті денотата, ім'я тільки називає його, виокремлює з групи подібних, слугує своєрідним знаком людини. Воно позначає особу не змістом слова, від якого воно походить, а від звучання. Особове найменування – це власна назва, важливою ознакою якої, на думку Л. Белей, «є індивідуальність, що дивовижно гармонійно поєднується з їхньою суспільною чи, точніше, національно-культурною природою» [1, с. 8]. Учений стверджує: «Будучи індивідуальним знаком, власне ім'я завдяки низці своїх специфічних ознак (частовживані імена належать до найчастотнішої лексики; власне ім'я за певних обставин може заступати саму найменовану особу; має здатність акумулювати і зберігати значну культурно-історичну інформацію; за його допомогою можна виразити своє ставлення до найменованої особи) набуває особливої суспільної ваги» [1, с. 7].

На популярність одних та занепад інших імен впливають позамовні та мовні чинники. Особові імена – це особливий клас іменувань з огляду на систему його вибірковості. Вибір імені для дитини вмотивований не

лише часом, але й територією, соціальним станом, індивідуальними вподобаннями. Як зазначають Л. Скрипник та Н. Дзятківська, укладачі словника власних імен людей: «Основними мотивами, які в наш час визначають обрання імені для немовлят, є родинна традиція, за якою сина чи доньку називають іменем батька, дідуся, матері, бабусі чи когось із близьких родичів; вшанування іменем дитини видатних осіб, літературних персонажів, кіногероїв, спортсменів тощо; милозвучність імені, його легкість у вимові» [70, с. 12]. А Л. Белей зауважує: «вибір імені для дитини – це справа набагато складніша і серйозніша, ніж це може здатися на перший погляд» [1, с. 5], адже це повсякчасний супутник людини, який супроводжує її від народження і аж до смерті. Учений стверджує: «з-поміж відомих найпоширенішими нині можна вважати такі мотиви надання імені: християнські, родинні, національні, а також бажання дотримуватися модних тенденцій» [1, с. 5].

Органічно, що репертуар імен на різних територіях, у різних населених пунктах постійно змінюється, що засвідчено в книгах реєстрації. Одним з мотивів вибору імен для дітей у сучасному антропоніміконі села Іванівці Дністровського району Чернівецької області спостережено відповідність імені дитини іменам святих за християнським календарем, родинні традиції, мода на імена, їх милозвучність, незвичність, екзотичність, індивідуальні уподобання батьків. Подеколи аргументом під час вибору імені слугує співвіднесення його з конкретними особами, які викликають певні асоціації. Внаслідок цього ім'я кваліфікують індивідуально як гарне чи потворне. Своєрідна «протидія» поширення імені, коли «в селі ще пам'ятають особу, яка чимось (ганебним вчинком, психічною чи фізичною ненормальністю)

знецінила чи «опоганила» це ім'я, існування заримованих іменних дражнило» [87:, с. 82].

Сучасний іменник села Іванівці віддзеркалює риси загальноукраїнського іменника: його основу складають адаптовані до української мови імена православного церковного календаря. Однак останніми роками спостережено тенденцію до оновлення репертуару іменника шляхом відновлення забутих імен чи запозичень іншомовних. Спостережено тенденцію до повернення давньослов'янських складних чоловічих найменувань (*Ростислав, Мирослав*).

Характерна риса функціонування імен у невеликих за кількістю спільнотах – це можливість виражати почуття й емоції за їх допомогою.

В антропонімічній системі варіантність імен є засобом урізноманітнення й збагачення іменного репертуару. Зокрема Л. Белей зазначає: «...варіантність присутня одиницям усіх антропонімічних класів, хоча в офіційно-діловому стилі варіантність обмежується (але не виключається) деякими юридичними факторами» [1, с. 7]. П. Чучка трактує термін «іменний варіант» як «всяку (і фонетичну, і словотворчу, і офіційну, і розмовну) модифікацію того ж самого імені, у тому числі й основний, тобто стрижневий його варіант» [87, с. 39].

Під час комунікації важливу роль під час вибору варіанта дитячого імені з кількох можливих відіграє вік батьків та дитини, соціальний стан батьків, антропонімічні та діалектні особливості території. Вибір варіанта дитячого імені також може бути зумовлений обставинами спілкування, нормами, що прийняті в суспільстві, настроєм номінатора у момент мовлення тощо.

Дослідники по-різному кваліфікують емоційно-експресивні відтінки варіантів особових імен. У словниках ономастичної термінології

виділяють згрубілі (аугментативні), пестливо-зменшувальні (демініутивні) і презирливо-зневажливі (пейоративні) варіанти імен [71, с. 95–101]. Ономаст П. Чучка вважає, що за допомогою варіантності «номінатор може виразити до денотата прихильність, пестливість, фамільярність чи зневагу» [87, с. 115]. Дослідник поділяє за експресивним критерієм українські закарпатські імена на такі групи: «експресивно-нейтральні, здрібніло-пестливі та згрубіло-зневажливі» [87, с. 40–41].

Найчастіше експресія дитячих варіантів імен виражена за допомогою словотвірно-структурних елементів. Варіантність українських імен представлена в словнику-довіднику Л. Скрипник і Н. Дзятківської «Власні імена людей». У лексикографічній праці І. Трійняка «Словник українських імен» автор паспортизує варіанти за принципом території вживання, виділяючи їх з основ відіменних прізвищ.

П. П. Чучка поділяє варіанти імен за структурним критерієм на фонетичні, словотворчі й лексичні; за генетичним критерієм – «свої та запозичені; за експресивним – експресивно-нейтральні, здрібніло-пестливі та згрубіло-зневажливі; за частотним – популярні для певного періоду та рідкісні; за хронологічним – традиційні, застарілі та нові; за просторовим – загальнонаціональні, локальні чи говіркові та індивідуальні; за жанровим – офіційні та усно-розмовні чи побутові; за віковим – варіанти імен дорослих та дитячі варіанти» [87, с. 40–41].

Отже, склад українського іменника, його динаміку, варіантність, особливості словотвору досліджено в українській ономастичній науці у загальнонаціональному масштабі і на регіональних рівнях. Дослідники аналізують конотативні особливості варіантів особових найменувань, їх функціонування, що зумовлене соціальними чинниками.

Висновки до розділу 2

Аналіз наукової літератури показує, що неофіційні форми імен формують потужний пласт лексики, що служить для ідентифікації особи. Українці активно послуговують найрізноманітнішими неофіційними засобами найменувань, серед яких – численні варіанти імен. Особливе місце у системі неофіційних назв посідають дитячі назви, що творяться суфіксальним способом, способом усічення повного варіанта офіційного імені та усічено-суфіксальним способом.

Неофіційні, чи народно-розмовні, найменування виконують специфічні функції ідентифікації й диференціації членів окремого антропонімного мікроколективу.

Вибір неофіційної форми імені залежить від мовленнєвої ситуації, віку комунікантів, їхнього соціального стану, антропонімійних та діалектних особливості території.

РОЗДІЛ 3

ВАРІАНТИ ДИТЯЧИХ НАЙМЕНУВАНЬ СЕЛА ІВАНІВЦІ ДНІСТРОВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1. Варіанти дитячих чоловічих імен

Чоловічий іменник села Іванівці Дністровського району Чернівецької області періоду 1992 – 2022 років кількісно менший, ніж жіночий, він представлений 39-а іменами.

Варіанти дитячих імен групуючись довкола стрижневого офіційного імені, утворюють іменні гнізда, наприклад: *Олександр (Саша, Алик, Сашко, Шура, Шурик, Саня, Сашка, Алекс, Сашуня, Шурка), Юрій (Юра, Юрко, Юрась, Юрасик), Василь (Вася, Васильок, Васюня, Васька), Іван (Ваня, Іванко, Івась, Івасик, Ванюша, Ванюшка, Івань), Павло (Пава, Павка, Паша, Павлик, Пашка, Павлуша)*. У ці гнізда входять: офіційне ім'я, що є стрижневим, словотвірні зменшено-пестливі варіанти, а також фонетичні та лексичні варіанти імен.

У творенні дитячих варіантів від чоловічих імен найбільш продуктивним є суфіксальний спосіб, наприклад: *Василь – Василько; Вася – Васюта, Васька*.

Залежно від типу твірної основи ми виокремили такі групи:

- Варіанти дитячих імен, що утворені **від повних імен за допомогою таких суфіксів:**

Суфікс **–к–**:

Адрійко, Вадимко, Василько, Давидко, Іванко, Ігорко, Миколка, Назарко, Серафимко, Тараско, Тимофійко (11).

У цих варіантах ми зафіксували варіанти імені з суфіксом *–к–*, однак з різними закінченнями *–а* та *–о*; це варіант імен *Артем* - *Артемка*, *Артемко*; *Максим* – *Максимко*, *Максимка*.

При творенні демінутивів від імені *Олег* відбувається чергування *г* з *ж*: *Олег* – *Олежко*, *Олежка*,

Суфікс *–ик–*:

Віталик, *Дмитрик*, *Михайлик*, *Олежик*, *Павлик*, *Петрик*, *Тарасик* (7).

Суфікс *–чик–*:

Андрійчик, *Артемчик*, *Артурчик*, *Богданчик*, *Вадимчик*, *Владиславчик*, *Давидчик*, *Даніельчик*, *Іванчик*, *Максимчик*, *Мар'янчик*, *Назарчик*, *Олексійчик*, *Романчик*, *Ростиславчик*, *Русланчик*, *Серафимчик*, *Сергійчик*, *Станіславчик*, *Тимофійчик* (20).

Суфікс *–ечк–* (*–єчк–*):

Василечко, *Андрієчко* (2).

Суфікс *–усь–*:

Петрусь (1).

Фіксуємо нетиповий для творення форм чоловічих імен суфікс *–очк–* від імені *Микола* – *Миколочка* (1).

Нетиповим для творення форм українських імен є також суфікс *–юш–*, як у варіанті імені *Андрій* - *Андрюша* (1).

Подаємо діаграму, що презентує частотність вживання суфіксів при творенні дитячих форм імен від повних основ стрижневих імен.

Окрему групу становлять варіанти імен, що **утворені від усічених форм повних імен** за допомогою суфіксів.

Суфікс *–к–*:

Борька, Вітька, Володька, Володко, Гришка, Грішка, Ванька, Мишко, Мішка, Сашка, Сашко, Санька, Льошка, Альошка, Пашка, Петька, Ромка, Ромко, Сірьоожка, Юрко (20).

Суфікс **–еньк–**:

Мішенька, Сашенька, Льошенька, Пашенька (4).

Суфікс **–ик–**:

Толик, Бодик, Вадик, Владик, Володик, Даник, Митрик, Івасик, Костик, Максик, Шурик, Павлик, Ростик, Стасик, Юрасик (15).

У межах таких утворень чимало випадків заміни суфікса **–ик–** на нетиповий для української мови **–ік–**: *Толік, Едік, Шурік, Павлік, Ростік*

Суфікс **–чик–**:

Льончик, Ромчик (2).

Суфікс **–очк–**:

Тьомочка (1).

Суфікс **–ичк– (-ічк–)**:

Бодічка, Васічка, Владичко, Ванічка, Колічка, Русічка (6)

Суфікс **–ус– (-юс–)**:

Толюся, Данусь (2)

Суфікс **–ун– (-юн–)**:

Васюня, Вітюня, Колюня, Сашуня, Петюня (5).

Суфікс **–яш–**:

Толяша, Мар'яша (2).

Суфікс **–уш– (-юш–)**:

Вітюша, Ванюша, Максюша, Маркуша, Колюша, Ростюша (6).

Суфікс **–ул–**:

Дімуля (1).

У діаграмі подаємо частотність вживання суфіксів при творенні дитячих форм імен від усічених основ імен.

Продуктивним способом творення дитячих варіантів чоловічих імен є **усічення**. Тут ми виокремили кілька типів усічення.

- Варіанти імен, що виникли внаслідок **афери** – усічення початку імені:

Анатолій – Толя; Артем – Тьома; Микола – Коля.

Щодо імені *Олександр*, то можливі два варіанти, що творяться внаслідок афери: *Олександр – Саша, Саня.*

- Варіанти імен, що утворилися внаслідок **апокопи** – усічення кінцевих складів, представлені більш широко:

Богдан – Бодя; Борис – Боря; Василь – Вася; Віктор – Вітя, Віталій – Вітя; Владислав – Влад; Григорій – Гриша; Дмитро – Діма; Едуард – Едик, Едя; Іван – Ваня; Костянтин – Костя; Леонід – Лёня; Максим – Макс; Марко – Марк; Михайло – Михась, Міша; Петро – Петя; Роман – Рома; Ростислав – Ростик; Руслан – Руся; Станіслав – Стася; Стасій – Стас; Тимофій – Тіма; Юрій – Юра.

Фіксуємо омонімічні утворення на позначення різних імен:

Віктор – Вітя та Віталій – Вітя

Щодо імені *Володимир*, то від нього можливі два варіанти дитячих імен, що утворилися способом усічення, це *Володя та Вова.*

Фонетичні варіанти усічення фіксуємо у варіантах від імені *Євгеній – Женя.*

Ім'я *Роман* має лексичний асоціативний омонімічний варіант *Ромашка* – асоціація з назвою квітки.

В селі Іванівці зафіксоване рідковживане ім'я *Стасій*, від нього твориться варіант *Стас*, омонімічний до варіанта дитячого імені від *Станіслав*.

3.2. Варіанти дитячих жіночих імен

Жіночий іменник села Іванівці Дністровського району Чернівецької області періоду 1992 – 2022 років представлений 75-ма іменами.

Жіночі особові імена, що нами зафіксовані у різноманітних варіантах, утворюють синонімічні ряди, які представлені іменними варіантами неоднаково. Найбагатші, колоритні ряди утворюють традиційні українські імена, які популярні серед мешканців села. Серед імен-фаворитів такі: *Анастасія – Настя, Настюша, Настюха, Настуся, Настуня, Туся; Катерина – Катя, Катруся, Катря, Катюша, Ангеліна – Ангелінка, Ангеліночка, Ангелінонька, Ліна, Олександра – Саня, Санька, Сашика, Сашенька, Сашуня, Шура* та інші.

Суфіксальні утворення від повних імен

Суфікс -к-.

Найпродуктивнішим для творення жіночих імен, за нашими спостереженнями, є суфікс **-к-**. А. Коваль кваліфікує розмовні варіанти із суфіксом **-к-** як такі, що виражають різне емоційне забарвлення, а тому залежно від комунікативних ситуацій, інтонації, територіальних особливостей сприймаються зазвичай як пестливі чи дружньо-фамільярні, а подеколи як зневажливі. Дослідниця не рекомендує зловживати іменами, утвореними за допомогою суфікса **-к-**, оскільки «певна часточка фамільярної зверхності чи зневаги в такому імені зберігається (кажуть, що почуття

рівності, шанобливості в ставленні до інших, загальна культура і ввічливість людини автоматично виключає суфікс **-к-** з імен при називанні» [37. 79-80]. За твердженням П. Чучки, на Закарпатті в жіночих варіантах імен формант **-к-** «ніколи не виражає відтінку зневаги, а може передавати здрібнілість чи пестливість» [87, с. 101].

Наш фактичний матеріал засвідчує, що в селі Іванівцях Дністровського району Чернівецької області дитячі імена з суфіксом **-к-** виражають пестливість:

Алінка, Аліска, Алка, Альвінка, Альонка, Ангелінка, Арінка, Богданка, Валентинка, Віталінка, Веронічка, Галинка, Діанка, Евелінка, Іванка, Ілонка, Інка, Ірка, Карінка, Крістінка, Ксенька, Лариска, Лілька, Лінка, Людмила, Любка, Маргаритка, Маріанка, Маринка, Марійка, Надійка, Оксанка, Оленка, Павлінка, Русланка, Світланка, Сніжанка, Софійка, Тетянка, Юліанка, Янка, Ярославка (41).

Суфікс *-очк-*.

Продуктивними є дитячі форми імен з суфіксом **-очк-**. Вони слугують засобом «вираження вищої міри пестливості, рідше – здрібнілості» [87, с. 101], наприклад:

Аліночка, Алісочка, Алочка, Альвіночка, Альоночка, Ангеліночка, Аріночка, Богданочка, Даночка, Валентиночка, Віталіночка, Владиславочка, Галиночка, Діаночка, Евеліночка, Іваночка, Ілоночка, Іночка, Інгочка, Ірочка, Каріночка, Крістіночка, Ларисочка, Ліночка, Людмилочка, Любочка, Маргариточка, Маріаночка, Мариночка, Мирославочка, Оксаночка, Олександрочка, Оленочка, Павлиночка, Русланочка, Світланочка, Сніжаночка, Тетяночка, Юліаночка, Яночка, Ярославочка (40)

Суфікс *-ечк-* (*-єчк-*):

Євдокієчка, Ксенечка, Лілечка, Марієчка, Надієчка, Софієчка, Олесечка
(7).

Для вираження найвищого ступеня пестливості вживаються суфікси –
ус- (-юс-), -уськ-, -усічк-, -оньк-, -юньк-.

Суфікс –ус- (-юс-):

Алінуся, Алтуся, Вікуся, Ганнуся, Дануся, Даруся, Діануся, Івануся, Іннуся, Іруся, Карінуся Катруся, Павлюся (13)

Суфікс –уськ-:

Івануська, Іннуська (2)

Суфікс –усічк-:

Іннусічка (1)

Суфікс -оньк-:

Ангелінонька, Арінонька, Галинонька, Ларисонька (4)

Суфікс -юньк-:

Галюнька (1).

Представлені суфікси використовуються для творення зменшених варіантів імен, саме тому вони виступають дуже активно в іменуваннях дітей.

Усічені форми імен

Для найменувань малят часто послуговуються усіченими формами імен. Очевидно, це зумовлено й до певної міри мовною економією, і милозвучністю таких форм.

Спосіб усічення, що досить активний в утворенні дитячих імен на сучасному етапі, сягає своїм корінням у далеке минуле, коли обов'язковий обряд хрещення дітей передбачав наречення їх офіційним іменем, що було взяте з церковних книг (святців). Проте у повсякденному житті дітей називали інакше. Такі побутові імена часто нерідко були усіченими

варіантами церковних імен, які часто були запозиченнями з інших мов, а насамперед – з грецької мови. Потреба фонетичного, граматичного та семантичного освоєння спричинила появу так званих «одомашнених» дитячих форм християнських імен. З часом такі усічені імена ставали офіційними. Варто зауважити, що процес проникнення усічених розмовних варіантів у реєстри, в документацію відбувається й нині. Розмовні форми імен – одне з джерел поповнення сучасного офіційного іменника.

Щодо усічення форм імен, то спостерігаємо два типи: усічення першої частини імені (**афerezис**) та усічення другої частини (**апокопа**). Як і в національному іменнику, в селі Іванівцях продуктивною є апокопа, оскільки, як слушно зауважує І. І. Ковалик, в «слові-імені інформація концентрується передусім на початку імені, і в зв'язку з цим кінцеві частини імені, як менш навантажені функцією інформації, відпадають» [36, с. 218].

У нашому матеріалі засвідчені такі усічені форми імен:

Алла – Аля; Альвіна – Аля; Анастасія – Настя, Туся; Анна – Аня; Богдана – Дана; Валентина – Валя; Вікторія – Віка; Віталіна – Віта, Віталія; Віолетта – Віола; Галина – Галя, Ганна – Ганя, Діана – Діна; Евеліна – Еля; Євгенія – Геня, Женя; Єлизавета – Ліза; Ірина – Іра; Катерина – Катя; Кристина – Крістя; Лариса – Лара; Любов – Люба; Надія – Надя; Олеся – Леся; Ольга – Оля; Руслана – Руся; Таїсія – Тая, Тася; Тетяна – Таня; Юліана – Юля; Юлія – Юля; Ярослава – Слава.

Спостерігаємо використання однакових усічених назв для різних повних форм імен, це зумовлено подібним звуковим складом цих імен, або однаковими другими коренями у складних іменах, як-от:

Алла – Аля; Альвіна – Аля;

Юліана – Юля; Юлія – Юля;

Ярослава – Слава; Владислава – Слава.

Деякі усічені імена утворені за фонетичними моделями, нетиповими для української мови, зокрема на місці *е* чи *і* вжито *є*:

Валерія – Лера,

Олена –Лена;

Світлана –Света.

Рідше фіксуємо **синкопу** – усічення середини імені:

Тетяна – Таня;

Таїсія – Тася.

Типовим у фактичному матеріалі є усічення першої частини імені:

Ангеліна – Ліна

Олександра – Сандра;

Подколи одне ім'я може бути усіченим і першим, і другим способом:

Вероніка – Ніка, Вера;

Владислава – Влада, Слава

Ярослава – Яра, Слава;

Мирослава –Мира, Слава;

Маргарита –Марго, Ріта;

Людмила – Люда, Міла

Суфіксальні утворення від усічених форм імен

Суфікс **-к-**:

Ленка, Валька, Валерка, Нічка, Вічка, Віолка, Галька, Ольга, Дашка, Генька, Женька, Дашка, Лізка, Ірка, Катька, Любка, Людка, Мироська, Надька, Санька, Ленка, Леська, Руська, Светка, Натка, Надька, Ганька (27)

Суфікс **-очк-**:

Леночка, Лерочка, Владочка, Галочка, Інночка, Ірочка, Любочка, Людочка, Ріточка, Свєточка, Лєночка, Наточка, Славочка, Ларочка, Лізочка
(15)

Суфікс **-ічк-**:

Анічка, Валічка, Галічка, Олічка, Нусічка, Катічка, Ірусічка, Женічка, Елічка, Ганічка (10)

Суфікс **-ечк-**:

Валечка, Олечка, Миросечка, Надечка, Женечка (5)

Суфікс **-ус- (-юс-)**:

Ленуся, Настуся, Дануся, Лєруся, Вікуся, Галюся, Таюся, Ленуся, Натуся, Люся, Катюся, Нуся, Нюся (13)

Суфікс **-уськ-**:

Вікуська (1)

Суфікс **-усічк- (-юсічк-)**:

Натусічка, Люсічка (2)

Суфікс **-ос-**:

Мирося (1)

Суфікс **-ун- (-юн-)**:

Настуня, Валюня, Славуня, Галюня, Свєтуня, Олюся, Надюня, Катюня, Іруня, Лізуня (10)

Суфікс **-юх-**:

Настюха, Валюха, Катюха (3)

Суфікс **-аш-**:

Любааша (1)

Суфікс **-уш- (-юш-)**:

Настюша, Валюша, Нікуша, Вікуша, Надюша, Крістюша, Катюша (7)

Суфікс **-юшеньк-**:

Надюшенька (1)

Суфікс **–юшечк–**:

Надюшечка (1)

Суфікс **–юшк–**:

Валюшка (1)

Суфікс **–ют–**:

Анюта (1)

Суфікс **–ул–**:

Вікуля (1).

Варто відзначити, що в жіночому іменнику села Іванівців вживаються фонетичні варіанти дитячих імен шляхом заміни звуків чи наголосу: *Марина* – *Маріна*, *Олена* – *Альона*, *Олечка* – від *Олечка*.

Як бачимо, найбільша кількість дитячих форм імен для дівчаток твориться морфологічним способом – суфіксацією та усіченням. Зазначимо, що використання морфологічних засобів виступає часто у сукупності з фонетичними засобами.

Висновки до розділу 3

На основі аналізу дитячих найменувань села Іванівці Дністровського району Чернівецької області можемо зробити висновок, що такі форми імен творяться такими способами:

- додаванням суфікса до основи повного імені;
- додаванням суфікса до основи усіченої форми імені;
- способом усічення.

Для творення дитячих форм чоловічих імен способом додавання суфікса до основи повного імені найбільш продуктивними є суфікси **–чик–**, **–**

ик-, *-к-*; менш вживані суфікси *-ик-*, *-ечк-* (*-єчк-*); рідковживані - *-усь-*, *-юш-*, *-очк-*.

У творенні дитячих варіантів від усічених форм імен беруть участь суфікси *-к-*, *-ик-*, *-уш-* (*-юш-*), *-ичк-* (*-ічк-*), *-ун-* (*-юн-*), *-еньк-*, *-чик-*, *-ус-* (*-юс-*), *-очк-*, *-ул-*.

Дитячі варіанти чоловічих імен, що утворені способом усічення, представлені випадками творення внаслідок афери́зи та апокопи.

Неофіційні жіночі найменування, що утворені суфіксальним способом від основ повного імені, представлені формами з такими суфіксами: *-к-*, *-очк-*, *-ечк-* (*-єчк-*), *-ус-* (*-юс-*), *-оньк-*, *-устьк-*; рідковживані - *-усічк-*, *-юньк-*.

Варіанти жіночих імен від усічених форм творяться суфіксами *-к-*, *-очк-*, *-ічк-*, *-ечк-*, *-ус-* (*-юс-*), *-устьк-*, *-усічк-* (*-юсічк-*), *-ос-*, *-ун-* (*-юн-*), *-юх-*, *-аш-*, *-уш-* (*-юш-*), *-юшеньк-*, *-юшечк-*, *-юшк-*, *-ют-*, *-ул-*.

Усічені жіночі форми імен представлені формами, що утворені внаслідок афери́зи, синкопи та апокопи.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження можемо зробити певні висновки та узагальнення.

У сучасній мовознавчій науці простежено поживавлений інтерес до вивчення явищ антропоніміки, зокрема, до загальнотеоретичних аспектів цієї

галузі, аналізу особових назв в історичному розрізі й на сучасному етапі їх функціонування.

Науковими студіями мовознавців утверджено думку про те, що хоча антропонімічні дослідження вже мають широке наукове підґрунтя, однак система українських імен потребує глибокого вивчення, аналізу й систематизації. У процесі історичного розвитку антропоніміка як наука удосконалюється, розширюється діапазон різних підходів до тлумачення особових імен, як і власних назв загалом.

На формування мовної культури у сфері особових найменувань впливають, з одного боку, мовні чинники, що регульовані нормами літературної мови, соціолінгвістичними аспектами дослідження, та з іншого боку, позамовними факторами, які ґрунтуються на теоретичних знаннях щодо законів розвитку суспільства на синхронному й діяхронічному зрізах.

Динамічні зміни найбільш повно й виразно відображені у власних особових іменах людей: одні імена виходять з ужитку і набувають статусу маловживаних та рідкісних, інші імена входять до активного вжитку і стають широковживаними та найуживанішими.

Аналіз системи особових назв здійснюється в синхронічному та діяхронічному планах, які гармонійно доповнюють один одного, оскільки діяхронічний план передбачає аналіз змін складу імен, а синхронічний – систематизацію вживання їх в конкретні періоди розвитку мови. Під час дослідження іменника певного регіону доцільно вирізняти синхронічні зміни насамперед для того, щоб вивчати системні зв'язки його елементів та їх функціонування на певних етапах розвитку мови, а, по-друге, для аналізу історії мови способом зіставлення.

Український онімний простір представлений офіційною та неофіційною системами іменувань, оскільки, у суспільних відносинах людина потребує точної, однозначної ідентифікації, а, будучи учасником неофіційних відносин, вона може іменуватися різними способами. Науковцями спостережено тенденцію набагато частотнішого вживання неофіційних найменувань під час комунікативних актів, аніж офіційних. З огляду на це вибір варіантів неофіційних особових назв зумовлений низкою екстралінгвальних чинників (індивідуальних особливостей мовців, їх віку, конкретної мовленнєвої ситуації тощо).

Дослідження неофіційних форм імен стосуються насамперед їх структурно-словотвірних варіантів, а також функціональних особливостей.

У системі неофіційних найменувань особливе місце посідає система дитячих імен, які здебільшого презентують зменшено-пестливі, демінутивні варіанти найменувань. Здебільшого дитячі форми імен творяться суфіксальним способом, способом усічення повного варіанта офіційного імені та усічено-суфіксальним способом.

Неофіційні, чи народно-розмовні, найменування виконують специфічні функції ідентифікації й диференціації членів окремого антропонімного мікроколективу.

Вибір неофіційної форми імені залежить від мовленнєвої ситуації, віку комунікантів, їхнього соціального стану, антропонімійних та діалектних особливостей території.

Аналіз іменника села Іванівці Дністровського району Чернівецької області періоду 1992 – 2022 років засвідчує, що жіночі найменування представлені ширшою палітрою імен – 75 імен, у той час, як чоловічі – лише 39-а іменами.

На основі аналізу дитячих найменувань можемо констатувати, що дитячі форми імен переважно творяться трьома способами:

- додаванням суфікса до основи повного імені;
- додаванням суфікса до основи усіченої форми імені;
- способом усічення.

Під час творення дитячих форм чоловічих імен способом додавання суфікса до основи повного імені найбільш продуктивними є суфікси **–чик–**, **–ик–**, **–к–**; менш уживані суфікси **–ик–**, **–ечк–** (**–єчк–**); рідковживані **–усь–**, **–юш–**, **–очк–**.

У варіантах форм чоловічих імен із суфіксом **–к–**, можуть бути різні закінчення: **–а** та **–о**, наприклад: *Артем* – *Артемка*, *Артемко*; *Максим* – *Максимко*, *Максимка*.

Під час творення демінутивів від імені *Олег* відбувається чергування **г** з **ж**: *Олег* – *Олежко*, *Олежка*.

Ми зафіксували також нетипові для творення форм чоловічих імен суфікси **–очк–** (*Микола* – *Миколочка*) та **–юш–** (*Андрій* – *Андрюша*). Останній з варіантів є прикладок русифікації українського розмовно-побутового іменника.

У творенні дитячих варіантів від усічених форм імен активно залучені суфікси **–к–**, **–ик–**, **–уш–** (**–юш–**), **–ичк–** (**–ічк–**), **–ун–** (**–юн–**), **–еньк–**, **–чик–**, **–ус–** (**–юс–**), **–очк–**, **–ул–**.

У межах таких утворень чимало випадків заміни суфікса **–ик–** на нетиповий для української мови **–ік–**: *Толік*, *Едік*, *Шурік*, *Павлік*, *Ростік*.

Дитячі варіанти чоловічих імен, що утворені способом усічення, представлені випадками творення внаслідок афери та апокопи.

Ім'я *Роман* у зібраному нами матеріалі має лексичний асоціативний омонімічний варіант *Ромашка* – асоціація з назвою квітки.

У селі Іванівці зафіксоване рідковживане ім'я *Стасій*, від нього утворений варіант *Стас*, омонімічний до варіанта дитячого імені від *Станіслав*.

Неофіційні жіночі найменування, що утворені суфіксальним способом від основ повного імені, представлені формами з такими суфіксами: *-к-*, *-очк-*, *-ечк-* (*-єчк-*), *-ус-* (*-юс-*), *-оньк-*, *-уськ-*; рідковживані: *-усічк-*, *-юньк-*.

Варіанти жіночих імен від усічених форм творяться за допомогою суфіксів *-к-*, *-очк-*, *-ічк-*, *-ечк-*, *-ус-* (*-юс-*), *-уськ-*, *-усічк-* (*-юсічк-*), *-ос-*, *-ун-* (*-юн-*), *-юх-*, *-аш-*, *-уш-* (*-юш-*), *-юшеньк-*, *-юшечк-*, *-юшк-*, *-ют-*, *-ул-*.

Усічені жіночі форми імен представлені формами, що утворені внаслідок афери, синкопи та апокопи.

Спостережено використання однакових усічених назв для різних повних форм імен, це зумовлено подібним звуковим складом цих імен, або однаковими другими коренями у складних іменах, як-от: *Алла*, *Альвіна* – *Аля*; *Юліана*, *Юлія* – *Юля*; *Ярослава*, *Владислава* – *Слава*.

Деякі усічені імена утворені за фонетичними моделями, нетиповими для української мови, зокрема на місці *е* чи *і* вжито *є*: *Валерія* – *Лєра*, *Олена* – *Лєна*; *Світлана* – *Свєта*. Аналізовані варіанти є прикладом ономастичного суржику.

Подальше дослідження дитячих форм імен має перспективу, яка полягає у вивченні таких найменувань з точки зору їх функційного діапазону, вивчення аспектів їх використання у творах художньої літератури, зокрема у творах для дітей, у народних та літературних казках та в інших жанрах усної народної творчості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Белей Л.О. До питання про християнізацію іменників українців. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. Вип.37. Кіровоград, 2001. С.5-8.
- Белей Л.О. Офіційні і розмовні варіанти. *Українська мова і література в школі*. 1986. № 6. С.63-64.
- Белей Л.О. Як „промовляють” імена літературних персонажів: про мовні засоби української літературно-художньої антропонімії. *Мовознавство*. 2002. № 1. С.23-24.
- Білорус А. Про особові назви Західної Волині XVI століття. *Архіви України*. 1970. № 3. С.36-42.
- Білоусенко П.І. Історія суфіксальної системи українського іменника (назви осіб чоловічого роду). К., 1993. 214с.
- Бірчак Б.Б. Основні засоби і способи ідентифікації особи на Гуцульщині в XVI-XVIII ст. Проблеми взаємодії української та російської філології. Тернопіль, 1990. С.3-12.
- Близнюк Б.Б. Сучасні гуцульські прізвища в історичному розвитку. Дисертація на здобуття наук. ст. к. філол. наук. Львів, 1997. 280с.
- Близнюк Б.Б. Особливості іменування особи на Гуцульщині в писемних пам'ятках XVII століття. *Наукові записки ТДПІ. Серія: Українська лінгводидактика*. Вип.1. Тернопіль, 1997. С.79-82.
- Брайченко С.Л. Динаміка дохристиянських найменувань у сучасній суспільній оцінці українців Одещини. *Наукові записки. Серія: Мовознавство*. Вип. I., ч. II. Ономастика. Тернопіль: ТДПУ, 2003. С.14-18.

- Брайченко С.Л. Проблеми динаміки антропонімічних уподобань українців Одещини (жіночі найменування). *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. Вип.37. Кіровоград, 2001. – С.8-10.
- Братушенко Т.Д. Словотвір зменшено-пестливих розмовних варіантів власних імен. *Українська мова і література в школі*. 1962. № 1. С.67-78.
- Бублейник Л.В. Про значення способу номінації в міжмовних лексико-семантичних співвідношеннях. *Мовознавство*. 1992. № 2. С.29-33.
- Бучко Г.Є. Адаптація імен грецького походження. Питання східнослов'янської лексикографії XI-XVIII ст. К., 1979. С.110-116.
- Бучко Г.Є., Бучко Д.Г. Давньоукраїнські композитні імена, почерпнуті з ойконімів України, на загальнослов'янському фоні. *Наукові записки. Серія: Мовознавство*. Тернопіль: ТДПУ, 2000. С.3-20.
- Бучко Д.Г., Бучко Г.Є. Володимир Гнатюк і початок української назвознавчої науки. Роль Володимира Гнатюка у розвитку української національної культури: Тези доповідей і повідомлень наукової конференції, присвяченої 120-річчю від дня народження В. Гнатюка (Тернопіль, 29 травня – 1 червня). Тернопіль, 1991. С.243-245.
- Великий тлумачний словник сучасної української мови Уклад. і гол.ред. В.Т.Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2001. 1440с.
- Власні особові імена в усному мовленні. Словник-довідник К.: Наукова думка, 1970. 354 с.
- Гумецька Л.Л. Нарис словотвірної системи української актової мови XIV-XV століть. К., 1958. 298с.
- Демчук М.О. Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті українців XIV-XVII ст. К.: Наукова думка, 1988. 172 с.

- Демчук М.О. Українські автохтонні власні особові імена праслов'янського походження. *Мовознавство*. 1983. № 1. С.68-71.
- Желєзняк І.М. Антропоніми з усіченим другим компонентом композита в сербохорватській мові. *Мовознавство*. 1971. № 1. С.57-67.
- Желєзняк І.М. Ареальне вивчення слов'янських антропонімів з усіченим другим компонентом композита. *Мовознавство*. 1972. № 2. С.67-74.
- Желєзняк І.М. До семантичної характеристики сербохорватської антропонімії XII-XV ст. Дослідження з мовознавства. К., 1962. С.77-93.
- Желєзняк І.М. Про деякі лінгвістичні ознаки власних назв. *Мовознавство*. 2001. № 1. С. 13-18.
- Жіночі церковно-християнські власні імена в українських писемних пам'ятках XIV-XVIII ст. як давньоруська спадщина. Українська лексика в історичному та ареальному аспектах. К.: Наукова думка. С.145-149.
-
- Карпенко О.Ю. До питання про форми особового імені. *Мовознавство*. 1979. № 2. С.61-63.
- Карпенко О.Ю. Найуживаніші чоловічі імена російського населення півдня України. *Мовознавство*. 1981. № 3. С.80-84.
- Карпенко О.Ю. Особові імена як концепти та форми їх профілювання. *Наукові записки ТДПУ ім. В.Гнатюка. Серія: Мовознавство*. Ч.1. Тернопіль, 2003. С.27-34.
- Карпенко Ю.А. Теоретичні засади розмежування власних і загальних назв. *Мовознавство*. 1975. № 4. С.47-50.
- Касім О.Ю. Про динаміку українських особових імен Одещини. *Мовознавство*. 1990. № 3. С.26-31.

- Керницький І.М. Фонетичні особливості мови війтівських книг XVI-XVII ст. села Одрехови в порівнянні із сучасними лемківськими говорами. *Дослідження і матеріали з української мови*. Т. IV. К.: В-во АН України, 1961. С.83-107.
- Керста Р.Й. Антропоніми – основа вивчення лексики, що характеризує особисті властивості людини // *З історії української лексикології*. К.: Наукова думка, 1980. С.200-212.
- Керста Р.Й. Особові назви, утворені від загальних назв на означення професій, роду занять (на матеріалі пам'яток української мови XVI століття). *Питання історії української мови*. К., 1970. С.141-157.
- Керста Р.Й. Українська антропонімія XVI століття. Чоловічі найменування. К.: Наукова думка, 1984. 152 с.
- Ковалик І.І. словотвір особових імен в українській мові (здрібніло-пестливі утворення). *Територіальні діалекти і власні назви*. К.: Наукова думка, 1965. С. 216-225.
- Коваль А.П. Життя і пригоди імен давніх і нових, славетних і скромних, відомих і забутих. К.: Вища школа, 1988. 238 с.
- Колесник Н.С. Особові імена в українських народних обрядових піснях: Автореферат дис.. ... наук. ст.. кандидата філологічних наук: 10.02.01 – Українська мова. Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 1998, 22 с.
- Кравчук А.М. Реалізація семантики власної назви в польській ономастичній фразеології. *Мовознавство*. 2001. № 2. С.26-34.
- Кракалія Л.В. До питання класифікації буковинських антропонімічних варіантів. *Мовознавство*. 1974. № 2. С.53-58.

- Кракалія Л.В. Порівняльна характеристика антропонімікону Буковини і Північного Причорномор'я. Питання ономастики Південної України. К.: Наукова думка, 1974. С.161-165.
- Критенко А.П. До теорії власних назв. Ономастика. К.: Наукова думка, 1966. С.16-28.
- Лісовий І.А., Цимбалюк Ю.В. Про деякі власні імена латинського походження в українській мові. *Українське мовознавство*. К.: Вища школа, 1976. Вип. 4. С.99-101.
- Масенко Л.Т. Українські імена та прізвища. К., 1990. 48 с.
- Маштабей О.М. До історії українських жіночих антропонімів XVIII ст. *Українське мовознавство*. К.: Вища школа, 1977. Вип. 5. С.92-99.
- Медвідь-Пахомова С.М. Вплив християнства на антропонімічну систему української мови. Християнство й українська мова. Матеріали наукової конференції. Львів, 2000. С. 293-301.
- Медвідь-Пахомова С. М. Динаміка української офіційної антропонімоформули на слов'янському фоні. Українська ономастика. К.: НАН України, 1998. С.115-119.
- Медвідь-Пахомова С.М. Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах. Ужгород, 1999. 248с.
- Медвідь-Пахомова С.М. Офіційне іменування особи у словаків та українців: проблеми норми. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. Вип.37. Кіровоград, 2001. С.46-49.
- Омельченко Ю. Ономастика (про мистецтво давати імена). *Знання та праця*. 1988. № 5. С.14-15.
- Остап Л.Р. Слов'янські автохтонні власні особові імена-композиції в чеських та українських прізвищах. *Мовознавство*. 2002. № 2-3. С.22-38.

- Осташ Р.І. Власні особові імена у функції прізвищевих назв. Українська лексика в історичному та ареальному аспектах. К.: Наукова думка, 1990. С.155-163.
- Осташ Р.І. Імена в козацьких реєстрах. *Жовтень*. 1984. № 4. С.105-107.
- Осташ Р.І. Типи імен за походженням. Міжетнічні зв'язки в українській антропонімії XVII ст. К.: Наукова думка, 1989. С.118-124.
- Панцьо С.Е. Антропонімія давньої Лемківщини: Автореф. дис...канд.філол.наук. Ужгород, 1985 22с.
- Панцьо С.Є. Антропонімія Лемківщини. Тернопіль: Вид-во „Тернопіль”, 1995. 128с.
- Панцьо С.Є. Функціонування власних особових назв у коломийках (на матеріалі фольклорних назв, записаних В.Гнатюком). Роль Володимира Гнатюка у розвитку української національної культури: Тези доповідей і повідомлень наукової конференції, присвяченій 120-річчю від дня народження Володимира Гнатюка (Тернопіль, 29 травня – 1 червня). Тернопіль, 1991. С.268-270.
- Панчук Г.Д. Антропонімія Опілля. Автореф. дис...канд.філол.наук. Тернопіль, 1999. 24с.
- Пахомова С.М. Сербська антропонімія XIV століття в контексті становлення формул іменування (на матеріалі Деканських грамот). Ономастика та етимологія. Зб. наукових праць на честь 65-річчя І.М.Желізняк. К., 1997. С.187-200.
- Пахомова С.М. Як іменували жінку в Давній Русі? *Українська мова і література в школі*. 1984. № 5. С.52-55.
- Петров В.П. До методики дослідження власних імен в епіграфічних пам'ятках Північного Причорномор'я. Питання топоніміки та

ономастики. К.: Видавництво Академії наук Української РСР, 1962. С. 109-118.

- Півторак Г.П. Власні імена людей у Київській Русі. *Культура слова*. 1982. № 23. С.69-72.
- Самійленко Л.О. Жіночі особові назви у пам'ятках ділової мови Лівобережної України XVII ст. Питання сучасної ономастики. К., 1976. С. 147-150.
- Свистун Н.О. До питання про варіанти імен (на матеріалі метричних книг та журналу видачі свідоцтв про народження Тернопільського міського загсу). *Наукові записки. Серія: Мовознавство*. Ч.2. Ономастика. Тернопіль: ТДПУ, 2003. Вип. 1. С.98-102.
- Сенів М.І. До історії адаптації жіночих календарних власних імен в українській мові XIV-поч.XIX століття. *Мовознавство*. 1982. № 4. С. 72-75.
- Сімович В. Історичний розвиток українських (здрібнених та згрубілих) чоловічих хресних імен із окремішньою увагою на завмерлі суфікси. Прага, 1931. 9 с.
- Скорук І.Д. Динаміка антропонімікону імен м. Луцька в XX столітті: Автореф. дис...канд.філол.наук. К., 1999. 22 с.
- Скорук І.Д. Слов'янський шар в антропоніміконі м.Луцька в XX ст. / *Slavica та baltica в ономастиці України*. К.: НАН України, 1999. С.147-160.
- Скорук І.Д. Характеристика чоловічого іменника м. Луцька в XX ст. *Мовознавство*. 1999. № 2-3. С.35-42.
- Скрипник Л.Г. У світі власних імен людей / Скрипник Л.Г., Дзятківська Н.П. Власні імена людей: Словник-довідник. К., 1996. С.7-30.

- Скрипник Л.Г., Дзятківська Н.П. Власні імена людей: Словник-довідник. К., 1996. 335с.
- Стишов О. Динамічні процеси в лексиці та фразеології сучасної української мови 80-90-х років / Najnowsze dzieje języków słowiańskich. – Opole: Uniwersytet Opolski, 1999. S.90-103.
- Струганець Л.В. Динаміка лексичних норм української літературної мови ХХ століття. Тернопіль: Астон, 2002. 352с.
- Сухомлин І.Д. Антропонімія Нижнього Дніпра і деякі питання заселення степової України / Питання ономастики Південної України. К.: Наукова думка, 1974. С. 149-152.
- Трійняк І.І. Словник українських імен. К.: Довіра, 2005. 509с.
- Українська мова: Енциклопедія. К.: Українська енциклопедія ім. М.П.Бажана, 2000. 752с.
- Фаріон І.Д. Вплив християнства на антропонімікон / Християнство й українська мова. Матеріали наукової конференції. Львів, 2000. С.302-313.
- Федас Й.Ю. Історія, культура, краса імен. *Народна творчість та етнографія*. 1988. № 2. С.77-79.
- Франко З. Хто ми? Звідки родом? К.: Т-во „Знання”, 1990. 48с.
- Франчук В.Ю. Українські особові назви XVII ст. / Питання ономастики. К., 1965. С.252-256.
- Худаш М.Л. З історії української антропонімії. К.: Наукова думка, 1977. 236 с.
- Худаш М.Л. Із спостережень над українськими особовими назвами-композирами середини XVII ст. / Ономастика. К.: Наукова думка, 1966. С. 136-146.

- Худаш М.Л. Складні українські особові назви середини XVII ст. (на матеріалі реєстрів Запорозького війська Б.Хмельницького, складених після зборівського договору (1649 р.) / Питання історії української мови. К., 1970. С.158-175.
- Худаш М.Л. Українські козацькі особові назви (композиції і словосполучення) середини XVII ст. / Дослідження і матеріали з української мови. К., 1964. Т.6. С.146-157.
- Цимбалюк Ю.В. Про деякі власні імена латинського походження в українській мові. *Українське мовознавство*. Вип.4. К., 1976. С.99-101.
- Чувашова Л.В. Сучасний іменник Буковини. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Вип.13. Слов'янська філологія. Чернівці, 1997. С.67-75.
- Чучка П.П. Антропонімія Закарпаття / Вступ та імена: конспект лекцій. – Ужгород: Видавництво УДУ, 1970 – 104 с.
- Чучка П.П. Антропонімія як засіб етнічної ідентифікації людності. *Мовознавство*. 1988. № 1. С.11-21.
- Чучка П.П. До проблеми іншомовних елементів в українській антропонімії / Питання ономастики Південної України. К.: Наукова думка, 1974. С. 141-149.
- Чучка П.П. Особові імена в усному мовленні (розмовні варіанти українських особових імен) / Українське усне літературне мовлення. К.: Наукова думка, 1967. С.175-186.
- Чучка П.П. Розвиток імен і прізвищ / Історія української мови: Лексика і фразеологія. К., 1983. С. 592-620.
- Чучка П.П. Розмовні варіанти українських особових імен / Республіканська наукова конференція, присвячена вивченню

закономірностей усної форми української літературної мови: Тези доповідей. Полтава, 1969. С.80-82.

- Чучка П.П. Слов'янські автохтонні імена, гідні реабілітації. *Українська мова. Науково-теоретичний журнал*. 2003. № 4. С.97-106.
- Шевцова В.О. Варіанти власних імен / Питання слов'янської лексикографії XI-XVII століття. К., 1979. С. 118-120.
- Шевцова В.О. До історії українських жіночих антропонімів XVII ст. *Українське мовознавство*. Вип. 5. К., 1977. С. 92-99.
- Шеремета С.В. Антропонімія Північної Тернопільщини. Автореф. дис...канд. філол. наук. Тернопіль, 2002. 22с.
- Шило Г.Ф. Власні особові імена / Тези доповідей V-ої звітної наукової конференції інституту за 1962 рік, 10-12 вересня. Дрогобич, 1963. С.135-139.
- Шульгач В.П. Етимологічні замітки з української антропонімії. *Мовознавство*. 1994. № 4-5. С.12-17.

ДОДАТОК

ІНДЕКС ДИТЯЧИХ НАЙМЕНУВАНЬ

- *Анатолій - Толя, Толик, Толік, Толян, Толяша, Толюся.*
- *Андрій – Адрійко, Андрійчик, Андрюша, Андрієчко.*
- *Артем – Артемка, Артьом, Артемчик, Артемко, Тьома, Тьомочка*
- *Артур – Артурчик*
- *Богдан – Богданчик, Бодя, Бодічка, Бодик*
- *Борис – Боря, Борька*
- *Вадим – Вадимко, Вадимчик, Вадик*
- *Василь – Василько, Вася, Васічка, Васюня, Василечко.*
- *Віктор – Вітя, Вітюня, Вітюша, Вітьок.*
- *Віталій – Віталік, Віталик, Вітя, Вітька*
- *Владислав – Владиславчик, Владик, Владичко*
- *Володимир – Вова, Вован, Вовка, Вовчик, Володька.*
- *Григорій – Григор, Гріша, Грішка, Гриць, Грицько*
- *Давид – Давидко, Давидчик*
- *Даніель – Даник, Данусь, Данусик*
- *Дмитро – Дмитрик, Діма, Дімуля, Митрик.*
- *Едуард – Едик, Едік, Едя*

- Євгеній – Женя, Женька, Женічка.
- Іван – Іванко, Іванчик, Івась, Івасик, Ваня, Ванька, Ванічка, Ванюша.
- Ігор – Ігорко
- Костянтин – Костя, Костик
- Леонід – Лёня, Лёничик
- Максим – Максимко, Максимчик, Максим, Максик, Максюша, Макс
- Марко – Марк, Маркуша
- Мар'ян – Мар'янчик, Мар'яша
- Микола – Миколка, Миколочка, Коля, Колюша, Колічка, Колюня.
- Михайло – Михайлик, Михась, Мишко, Міша, Мішка, Мішенька.
- Назар – Назарчик, Назарко
- Олег – Олежка, Олежик
- Олександр – Саша, Сашка, Сашко, Сашенька, Сашуня, Саня, Саньок, Санька, Алекс, Шура, Шурик, Шурік.
- Олексій – Лёша, Лёшка, Лёшенька, Альоша, Альошка.
- Павло – Павлик, Павлік, Паша, Пашка, Пашенька,
- Петро – Петрик, Петрусь, Петя, Петюня.
- Роман – Рома, Ромчик, Ромашика, Ромка.
- Ростислав – Ростик, Ростік, Ростюша.
- Руслан – Русланчик, Руся, Русічка.
- Серафим – Серафимко, Серафимчик
- Сергій – Сергійко, Сергійчик, Сірьожа, Сірьожка, Серий
- Станіслав – Стасик, Стася
- Стасій – Стасик
- Тарас – Тарасик, Тарасичок, Тараско
- Тимофій – Тимофійко, Тимофійчик, Тіма
- Юрій – Юрко, Юрчик, Юрасик

- *Аліна – Алінка, Аліночка, Алінуся.*
- *Аліса – Аліска, Алісочка.*
- *Алла – Аллочка, Аллуся, Аля.*
- *Альвіна – Альвінка, Альвіночка, Аля.*
- *Альона – Альонка, Лена, Ленка, Лєночка, Лєнуся.*
- *Анастасія – Настя, Настюша, Настюха, Настуся, Настуня, Туся.*
- *Ангеліна – Ангелінка, Ангеліночка, Ангелінонька, Ліна.*
- *Анна – Анічка, Аня, Анюта, Нюта.*
- *Аріна – Арінка, Аріночка.*
- *Богдана – Богданка, Богданочка, Дана, Дануся.*
- *Валентина – Валя, Валька, Валічка, Валюша, Валюшка, Валюня, Валюха.*
- *Валерія – Лєра, Лєрочка, Лєруся, Валєрка, Валєрон.*
- *Вероніка – Веронічка, Ніка, Нічка, Нікуля, Нікуша, Вєра.*
- *Вікторія – Віка, Вікуша, Вікуся, Вікуська, Вікуля, Вічка.*
- *Віталіна – Віталінка, Віталіночка, Віта, Віталія.*
- *Віолетта – Віола, Віолка, Віолетка, Віолеточка.*
- *Владислава – Влада, Владочка, Слава, Славуня.*
- *Галина – Галинка, Галинонька, Галюнька, Галочка, Галя, Аля, Галюня, Галюся, Галька, Галічка.*
- *Ганна – Ганя, Ганічка, Ганнуся, Ганька.*
- *Дана – Дануся, Даночка.*
- *Дар'я – Даша, Дашка, Дашуня, Дарина, Даруся, Даринка, Дарія.Даяна*
- *Діана – Діанка, Діаночка, Діануся, Діна*

- *Діна – Дінка, Діночка.*
- *Евеліна – Евелінка, Евеліночка, Еля, Елічка.*
- *Євгенія – Геня, Генька, Женя, Женечка, Женічка.*
- *Євдокія -*
- *Єлизавета – Ліза, Лізочка, Лізка, Лізуня.*
- *Іванна – Іванка, Іванночка, Івануся, Ваня.*
- *Ілона – Ілонка, Ілоночка.*
- *Інга – Інгочка.*
- *Інна – Інка, Інночка, Іннуся, Іннуська, Іннусічка, Нюся, Нуся, Нусічка, Інеса, Інеска, Інесочка.*
- *Ірина – Ірка, Ірочка, Іруся, Іруня.*
- *Каріна – Карінка, Каріночка, Карінуся*
- *Катерина – Катруся, Катя, Катічка, Катюня, Катюся, Катюша, Катюха.*
- *Кристина – Крістінка, Крістіночка, Крістя, Крістюша*
- *Ксенія – Ксенечка, Ксенька.*
- *Лариса – Лариска, Ларисонька, Ларисочка, Лара, Ларочка.*
- *Лілія – Лілька, Лілечка.*
- *Ліна*
- *Любов – Люба, Любочка, Любаша, Любка.*
- *Людмила – Люда, Людочка, Люся, Люсічка, Міла.*
- *Маргарита – Маргаритка, Магариточка, Марго, Маргоша, Ріта, Ріточка, Рітуня.*
- *Маріанна – Маріанка, Маріаночка.*
- *Марина – Маринка, Маріна, Марінка, Маріночка.*
- *Марія – Марійка, Марієчка, Маша, Машика, Машечка, Машуня, Маруся, Марусенька, Марунька, Марусечка.Мар'яна*

- *Мирослава – Мирославочка, Мирося, Слава, Славочка.*
- *Надія – Надійка, Надієчка, Надя, Надька, Надюша, Надюшенька, Надюшечка.*
- *Наталія – Наташа, Наташка, Ната, Натаха, Натуся, Натусічка, Натка, Наточка.*
- *Оксана – Оксанка, Оксаночка, Ксюша, Ксюшка, Ксюшечка, Ксю, Ксюха.*
- *Олександра – Саня, Санька, Сашка, Сашенька, Сашуня, Шура.*
- *Олена – Оленка, Оленочка, Лена, Ленка, Леночка, Ленуся, Альона.*
- *Олеся – Леся, Леська, Олеська, Олесичка.*
- *Ольга – Олька, Олічка, Олюся*
- *Павлина – Павлинка, Павлюся.*
- *Руслана – Русланка, Руся.*
- *Світлана – Світланка, Світа, Світка, Світочка, Світуня.*
- *Сніжана – Сніжанка, Сніжаночка, Снежка.*
- *Софія – Софійка, Софієчка, Соня, Сонічка, Сонечка, Сонька.*
- *Таїсія – Тая, Таюся, Тася.*
- *Тетяна – Таня, Танічка, Танюша*
- *Юліана – Юля, Юліаночка.*
- *Юлія – Юлічка, Юляся, Юлька.*
- *Яна – Яночка, Янка, Нуся, Януся.*
- *Ярослава – Слава, Славочка, Славуня*

